

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Raciążek na lata 2023-2026.

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt. 5 ustawy z dnia 08 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023r., poz.40/ w związku z art. 4¹ ust. 1,2 i 5 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz.172) art. 10 ust. 1,2,3,4 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz.165)

uchwała się,
co następuje:

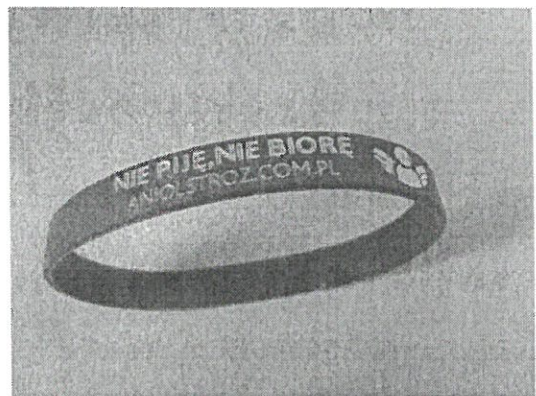
- § 1. Przyjmuje się Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2023 - 2026 zwany w dalszym ciągu „Programem”, stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.
- § 2. Środki finansowe na realizację „Programu” powinny być zapewnione w budżecie gminy w niezbędnym zakresie, z opłaty uzyskanej za udzielone zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.
- § 3. Ustala się dietę w kwocie 200,00 zł (słownie: dwieście złotych 00/100) miesięcznie dla przewodniczącego komisji, płatne w ciągu 14 dni po miesiącu za który dieta przysługuje oraz 100,00 zł (słownie: sto złotych 00/100) dla pozostałych członków komisji za każde posiedzenie, płatne w ciągu 14 dni od zakończenia posiedzenia. W miesiącu grudniu wszelkie zobowiązania z tym związane, płatne do 31 grudnia 2023 roku.
- § 4. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.
- § 5. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega podaniu do publicznej wiadomości w sposób zwyczajowo przyjęty.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY
Mariusz Zakrzewski

Załącznik nr 1
do Uchwały Nr XLVI/359/2023
Rady Gminy Raciążek
z dnia 25.01.2023 roku

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Raciążek na lata 2023-2026

Spis treści:.....	3
I. Wstęp.....	4
II. Wyjaśnienie podstawowych pojęć oraz przedstawienie zjawiska uzależnienia od alkoholu, narkotyków i uzależnień behawioralnych	5
1. Problem alkoholowy	5
2. Narkomania.....	6
3. Substancje psychoaktywne:.....	6
4. Uzależnienia behawioralne ¹	7
III.1. Diagnoza problemów alkoholowych.....	8
1. Dane dotyczące zjawiska problemów alkoholowych młodzieży w Polsce.....	8
2. Wyniki badań z 2018 r. w zakresie problemów alkoholowych dzieci i młodzieży szkolnej, uczących się w SP w Raciążku	9
3. Wyniki badań z 2021 r. w zakresie problemów alkoholowych dorosłych mieszkańców Raciążka	12
4. Dane dotyczące zjawiska problemów alkoholowych w Raciążku, zanotowane w 2022 roku	17
III.2. Diagnoza problemu uzależnień od nikotyny.....	18
1. Wyniki badań w zakresie problemu uzależnień od nikotyny dzieci i młodzieży szkolnej uczących się w Raciążku.....	18
2. Wyniki badań w zakresie problemu uzależnień od nikotyny u dorosłych mieszkańców gminy Raciążek.....	19
III.3. Diagnoza problemu uzależnienia od narkotyków.....	20
1. Wyniki badań w zakresie problemu uzależnień od narkotyków dzieci i młodzieży szkolnej uczących się w Raciążku.....	20
2. Wyniki badań w zakresie problemu uzależnień od narkotyków dorosłych mieszkańców gminy.....	20
III.4. Problem przemocy.....	21
1. Problem przemocy wśród dzieci i młodzieży z gminy Raciążek.....	21
2. Problem przemocy wśród dorosłych z gminy Raciążek.....	25
III.5. Diagnoza w obszarze uzależnień behawioralnych (dane ogólnopolskie).....	28
1. Zjawiska uzależnień behawioralnych w grupie 15+ ²	28
2. Hazard	28
3. Internet.....	29
4. Zakupy	29
5. Praca.....	29
6. Zjawiska uzależnień behawioralnych w grupie młodzieży szkolnej.....	30
7. Granie w gry hazardowe ³	30
8. Granie w gry hazardowe dzieci i młodzieży na terenie gminy Raciążek.....	30
9. Media społecznościowe ⁴	31
10. Gry cyfrowe ⁵	32

¹ https://pl.wikipedia.org/wiki/Uzale%C5%BCnienie_behawioralne, [dostęp: 14.02.2022].

² „Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących od hazardu i innych uzależnień behawioralnych – edycja 2018/2019”.

³ Raport z badań ESPAD (2019), https://www.cinn.gov.pl/portal?id=15&res_id=1880417, [dostęp: 16.02.2022].

⁴ Patrz przypis 14.

11. Korzystanie z urządzeń elektronicznych przez młodych mieszkańców gminy Raciążek.....	32
12. Czas spędzany w Internecie ⁶	35
13. Inicjacja internetowa ⁷	35
14. Problemowe użytkowanie Internetu (PUI) ⁸	36
15. Korzystanie z urządzeń mobilnych przez dzieci.....	36
IV. Odbiorcy programu	37
V. Lokalny system wsparcia	37
VI. Cele, zadania i realizatorzy programu.....	38
1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem od alkoholu i narkotyków.....	39
2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.....	39
3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży.....	39
4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów uzależnień.....	40
5. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 131 i 15 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.....	40
6. Wspieranie reintegracji społecznej i działań na rzecz powrotu osób uzależnionych od alkoholu/narkotyków, wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem, do społeczności, w tym pomoc społeczna osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, z wykorzystaniem pracy socjalnej.	40
VII. Realizatorzy Gminnego Programu.....	40
VIII. Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz zwrotu kosztów podróży służbowej.....	40
IX. Maksymalna liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w gminie Raciążek.....	41
X. Przewidywane efekty.....	41
XI. Źródła finansowania programu	41
XII. Monitorowanie programu	42
Spis Tabel.....	
Spis Wykresów.....	

⁵ Jak wyżej.

⁶ Lange R., (2021), *Nastolatki 3.0. Raport z ogólnopolskiego badania uczniów*, Warszawa: NASK – Państwowy Instytut Badawczy, <https://thinkstat.pl/publikacje/nastolatki-3-0-raport-z-ogolnopolskiego-badania-uczniow-2021-r>, [dostęp: 20.01.2022].

⁷ Kamieniecki W., Bochenek M., Lange R., (red.), (2017) *Raport z badania Nastolatki 3.0*, Warszawa: NASK – Państwowy Instytut Badawczy, https://akademia.nask.pl/publikacje/Raport_z_badania_Nastolatki_3_0.pdf, [dostęp: 20.01.2022].

⁸ Patrz przypis 20.

I Wstęp

Alkoholizm, narkomania, uzależnienia behawioralne stanowią wyzwania cywilizacyjne o zasięgu globalnym. Powodują stały wzrost problemów społecznych, stwarzają zagrożenia i obniżają ogólny poziom zdrowia społeczeństwa. Powiązane z nimi są m.in. problemy przemocy w rodzinie, ubóstwo i wykluczenie społeczne.

Problematyka uzależnienia nie ogranicza się jedynie do samego faktu uzależnienia bądź zagrożenia uzależnieniem. To problem, który zaburza całość funkcjonowania danej rodziny. Organizując pomoc należy mieć na uwadze zarówno osoby uzależnione jak i członków rodziny, którzy zmagają się z uzależnieniem bliskiej osoby. Koniecznym jest, aby wszelkie działania profilaktyczne w dalszym ciągu były kierowane do dzieci i młodzieży, którzy w okresie dorastania mogą być szczególnie podatni na negatywne wpływy otoczenia. Należy również zauważyć, że deficyty jednej grupy społecznej, zakłócają funkcjonowanie całej społeczności lokalnej. Konieczne jest zatem traktowanie problemu alkoholizmu, narkomanii i uzależnień behawioralnych w kontekście szeroko pojętej polityki społecznej.

Profilaktyka i przeciwdziałanie uzależnieniom należy do istotnych działań podejmowanych przez gminy. Aby w pełni zadbać o prawidłowy rozwój dzieci i młodzieży poszukuje się nowych rozwiązań z dziedziny profilaktyki uzależnień. Szczególną uwagę zwraca się na osoby podatne na wpływy grupy rówieśniczej, osoby wykluczone społecznie czy nawet mające problemy z nauką szkolną. Wszelkie stresujące sytuacje sprzyjają bowiem uzależnieniu.

Aby zapobiec uzależnieniom behawioralnym, rosnącemu zainteresowaniu alkoholem, dopalaczami i substancjami psychoaktywnymi, należy zaproponować wiele atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego, należy położyć większy nacisk na rozwój pasji i zainteresowań, należy zadbać o odporność psychiczną młodego człowieka, pomagając mu zrozumieć siebie i otaczający świat. Konieczne jest także prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych. Podejmowanie różnorodnych działań sprzyja poprawie jakości życia, zarówno pojedynczych jednostek, jak i całej społeczności lokalnej.

Prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych i narkomanii oraz integracji społecznej należy do zadań własnych gminy.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Raciążek na lata 2023-2026, określa cele i zadania w zakresie profilaktyki oraz rozwiązywania problemów wynikających z używania alkoholu, narkotyków oraz występowania uzależnień behawioralnych. Program został opracowany zgodnie z treścią ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi i ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii oraz zgodnie z Narodowym Programem Zdrowia na lata 2021-2025, jest on także częścią Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Raciążek na lata 2021-2031. Program ten jest podstawowym dokumentem określającym zakres i formę realizacji działań profilaktycznych oraz naprawczych, zmierzających do ograniczenia spożycia alkoholu i narkotyków oraz do występowania uzależnień behawioralnych wśród mieszkańców gminy Raciążek.

Sposoby realizacji zadań ujętych w programie dostosowane są do potrzeb i możliwości ich realizacji w gminie, w oparciu o posiadane zasoby. Działania zaproponowane w ramach gminnego programu nastawione są na zapobieganie i ograniczenie występowania uzależnień behawioralnych oraz problemów związanych bezpośrednio z używaniem alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych. Gminny program obejmuje działania profilaktyczne oraz pomocowe skierowane do dzieci, młodzieży i dorosłych mieszkańców gminy Raciążek. Problematyka uzależnień wymaga podejścia interdyscyplinarnego, a wszelkie podejmowane w jej ramach działania powinny mieć charakter długofalowy.

II. Wyjaśnienie podstawowych pojęć oraz przedstawienie zjawiska uzależnienia od alkoholu, narkotyków i uzależnień behawioralnych

„Uzależnienia - medyczne zaburzenie zdrowia, stan psychologicznej albo psychicznej i fizycznej zależności od jakiegoś psychoaktywnego środka chemicznego, przejawiający się okresowym lub stałym przymusem przyjmowania tej substancji w celu uzyskania efektów jej działania lub uniknięcia przykrych objawów jej braku (abstynencyjne objawy).

Motywy skłaniającym do rozpoczęcia przyjmowania środków uzależniających jest ich działanie: rozluźniające (uspokajające, nasenne, przeciwlękowe, przeciwbólowe), stymulujące (aktywizujące, dopingujące, poprawiające samopoczucie, podwyższające intensywność przeżywania, zmniejszające łaknienie), halucynogenne (zmieniające intensywność spostrzegania i myślenia lub zniekształcające je, zmieniające stan świadomości). Rozwój uzależnienia jest zależny od wielu czynników, m.in. od specyficznych właściwości substancji uzależniającej, fizjologicznych właściwości organizmu (warunkujących szybkość powstawania uzależnienia), cech osobowości sprzyjających działaniu substancji uzależniającej (bierność, niesamodzielność) i czynników środowiskowych ułatwiających kontakt z takimi substancjami (słabość więzi rodzinnych, brak perspektyw życiowych, presja grup subkulturowych, pochopne zastosowanie leku).

Leczenie jest długotrwałe i trudne, wymaga wytrwałości ze strony uzależnionych i leczących. Liczne programy leczniczo-rehabilitacyjne są dostosowane do typu i fazy rozwoju uzależnienia, zwykle obejmują okresy: detoksykacji (eliminowanie objawów odtrucia i abstynencyjnych), reorientacji (budowanie motywacji do leczenia), rehabilitacji (uczenie się nowych wzorców życia bez środków uzależniających).”⁹

1. Problem alkoholowy

„Alkohol jest jednym z najczęściej przyjmowanych środków uzależniających na świecie. W Polsce głównym środkiem uzależniającym jest alkohol etylowy (alkoholizm). Liczbę osób wymagających leczenia i rehabilitacji szacuje się w Polsce na ok. 30 tysięcy.”¹⁰

Choroba alkoholowa - to przewlekła, nieuleczalna choroba wywołana uzależnieniem od alkoholu, przebiegająca z nawrotami. Jej konsekwencje zdrowotne dotyczą nie tylko samego chorego, ale również i jego najbliższych, co wyraźnie ją różni od innych chorób przewlekłych.

Objawy choroby alkoholowej:¹¹

- subiektywne poczucie przymusu sięgania po alkohol
- koncentrowanie całego swojego życia wokół picia
- nawroty picia po próbach podejmowania abstynencji
- ograniczenie zachowań oraz reakcji związanych ze spożywaniem alkoholu
- zmiana tolerancji na napoje alkoholowe
- objawy abstynencyjne
- poczucie niemożności rozstania się z alkoholem na zawsze
- pragnienie picia kontrolowanego oraz nadzieja na zapanowanie nad alkoholizmem.

Nadużywanie alkoholu prowadzi do wielu negatywnych skutków zdrowotnych oraz społecznych. Skutkiem zdrowotnym może być nieprawidłowe funkcjonowanie wątroby, np. rozwój stłuszczenia wątroby, czy też marskość, a uszkodzenie organu jest nieodwracalne, (można je spowolnić lub zatrzymać, podejmując odpowiednie leczenie). Częste upijanie się ma wpływ również na układ krążenia oraz system nerwowy, gdyż może prowadzić do:

⁹ <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/uzaleznienia;3992023.html>, [dostęp: 30.08.2021].

¹⁰ <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/uzaleznienia;3992023.html>, [dostęp: 30.08.2021].

¹¹ <https://detoksalkoholowy.pl/alkoholizm-charakterystyka-i-objawy-choroby-alkoholowej/>, [dostęp: 30.08.2021].

uszkodzeń komórek nerwowych, udaru mózgu, otępienia, zaburzeń w pracy mięśnia sercowego, choroby wieńcowej, zawału serca, nadciśnienia tętniczego krwi. Wzrasta również ryzyko wystąpienia zaburzeń hormonalnych, chorób immunologicznych oraz nowotworów (w szczególności przełyku, krtani, gardła, języka oraz jelita grubego). Skutki alkoholizmu można także zaobserwować w wielu innych sferach, zwłaszcza rodzinnej, zawodowej oraz społecznej. Alkohol często staje się również przyczyną przemocy psychicznej lub fizycznej, może doprowadzić do rozpadu małżeństwa, utraty przyjaciół, itp. Osoba uzależniona w oczach pracodawcy przestaje być odpowiedzialnym pracownikiem, co może doprowadzić do utraty pracy. Ponadto skutkiem spożywania alkoholu mogą być też konflikty z prawem.

Pod wpływem alkoholu pijący często wdają się w bójki, biorą udział w napaściach ulicznych, a nawet zdarza im się siadać za kierownicę samochodu, niekiedy ze śmiertelnym skutkiem.¹²

2. Narkomania

Narkotyk¹³ -w języku potocznym jest określany wymiennie jako substancja psychoaktywna, środek odurzający, używka. W psychologii aktualnie obowiązującym nazewnictwem jest substancja psychoaktywna. W medycynie „narkotykami” określa się te substancje, które działają m.in. przeciwbólowo poprzez określone receptory mózgowe (opiodowe). Z kolei pojęcie narkomanii wywodzi się od słowa „narcos”co oznacza odurzenie, senność, uśpienie.

3. Substancje psychoaktywne:

- wpływają na centralny układ nerwowy
- przyjmowane są w celu doznania przyjemności, zmiany świadomości, uzyskania określonego nastoju, przeżycia ekstremalnych doznań
- wpływają na organizm człowieka powodując w różnym stopniu zmiany psychiczne (np. euforię, zmieniony odbiór rzeczywistości, iluzje, omamy, zaburzenia pamięci) oraz fizyczne (np. wzrost ciśnienia krwi, przyspieszenie tętna, pobudzenie)
- przewlekłe przyjmowane mogą prowadzić do uzależnienia, które często nazywane też jest narkomanią czy toksykomanią
- mają pochodzenie naturalne lub syntetyczne
- często, szczególnie w publikacjach popularnych są dzielone na tzw. narkotyki miękkie (jako bezpieczne, mało szkodliwe) oraz twarde (niebezpieczne, groźne). Za „narkotyk miękki” uznawana jest np. marihuana. Określenia te są mylące, nieprawdziwe, dają złudne poczucie bezpieczeństwa np. przy stosowaniu marihuany.”

Narkomania - stałe lub okresowe używanie w celach innych niż medyczne środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie od nich.¹⁴

Objawy uzależnienia od narkotyków, w zależności od zażywanej substancji psychoaktywnej, mogą być nieco inne. Symptodem świadczącym o zażywaniu narkotyków może być zmiana sposobu bycia, środowiska, stylu ubierania się. Osoby uzależnione często oddalają się od przyjaciół i rodziny, mają problemy w kontaktach z otoczeniem, stają się drażliwe, nerwowe, zaniedbują codzienne obowiązki (szkolne, zawodowe, domowe). Podstawowym objawem uzależnienia jest niekontrolowany przymus sięgania po substancje odurzające (psychoaktywne). Uzależniony traci kontrolę nad przyjmowanymi narkotykami, mimo starań nie jest w stanie utrzymać abstynencji.¹⁵

¹² <https://detoksalkoholowy.pl/skutki-i-wplyw-picia-alkoholu-na-organizm/>, [dostęp: 30.08.2021].

¹³ <http://www.kbpn.gov.pl/portal?id=112184>, [dostęp: 03.09.2018].

¹⁴ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, art. 4, pkt. 11.

¹⁵ <http://www.osrodekterapia.pl/narkomania,29.html>, [dostęp: 14.02.2022].

Narkomania prowadzi do wielu szkód zdrowotnych (psychicznych i fizycznych) oraz społecznych. Zażycie narkotyków zaburza funkcjonowanie poszczególnych narządów w ludzkim organizmie. Środki psychoaktywne zwiększają prawdopodobieństwo wystąpienia udaru mózgu, zawału serca, spadku odporności, uszkodzenia wątroby, nerek, a także powstania zakrzepów w żyłach. Narkomanii mają również problem z obniżeniem płodności oraz spadkiem libido. Osoby przyjmujące narkotyki dożylnie są też bardziej narażone na zarażenie groźnymi chorobami jak WZW typu C oraz wirus HIV. Zazwyczaj uzależnienie od narkotyków widać w wyglądzie. Osoby uzależnione są osłabione, blade oraz tracą na wadze. Często też występuje u nich przewlekły katar, kaszel oraz krwawienia z nosa. Narkotyki nie pozostają bez wpływu na sferę psychiczną. Środki psychoaktywne mogą powodować zaburzenia osobowości, stany lękowe, a nawet depresję. Narkomanii mogą towarzyszyć również zaburzenia pamięci, nerwice, ostra lub przewlekła psychoza, a także zaburzenia o charakterze seksualnym. W zależności od rodzaju przyjmowanych środków może się pojawić nadmierne pobudzenie, agresja i drażliwość, jak i apatia bądź przygnębienie. Dodatkowo osoby używające narkotyków często popadają w konflikty z prawem. Karalne jest nie tylko rozprowadzanie narkotyków czy ich produkcja, ale też ich posiadanie. Ponadto głód narkotykowy często popycha osoby uzależnione do kradzieży i innych przestępstw. Narkotyki zmieniają ludzi. Tracą oni zdolność do samodzielnego funkcjonowania, zaniedbują obowiązki. Często dochodzi do zaburzenia lub całkowitego zerwania więzi rodzinnych czy bezrobocia.¹⁶

4. Uzależnienia behawioralne¹⁷

Uzależnienie behawioralne (czynnościowe) – zespół objawów związanych z utrwalonym, wielokrotnym powtarzaniem określonej czynności (lub grupy czynności) w celu uzyskania takich stanów emocjonalnych jak przyjemność, euforia, ulga, uczucie zaspokojenia.

Przykłady uzależnień behawioralnych: patologiczny hazard, uzależnienie od komputera/sieci internetowej, pracoholizm, zakupoholizm, uzależnienie od ćwiczeń fizycznych, uzależnienie od telefonu komórkowego, kompulsywne objadanie się.

Przykładowe objawy mogące świadczyć o uzależnieniu behawioralnym od hazardu:

- wydawanie coraz większej ilości pieniędzy na hazard,
- potrzeba gry, aby osiągnąć pożądaną poziom podniecenia,
- trudności w ograniczaniu lub rzucaniu hazardu,
- uczucie niepokoju lub irytacji podczas próby ograniczenia lub rzucenia grania,
- uporczywe, częste myśli o hazardzie takie jak planowanie zakładów, myślenie o wcześniejszych doświadczeniach z hazardem i opracowywanie strategii, jak zdobyć więcej pieniędzy na grę,
- powrót do hazardu w sytuacji przygnębienia,
- kontynuowanie hazardu nawet po utracie pieniędzy przy próbie wyjścia na tzw. „zero”,
- ponoszenie konsekwencji finansowych lub społecznych w wyniku uprawiania hazardu.

Uzależnienia behawioralne, w zależności od rodzaju, prowadzą do poważnych konsekwencji zarówno psychicznych, fizycznych jak i społecznych. Leczenie ich polega na:

- psychoterapii uzależnień – tj. procesie, w którym uczestniczy grupa specjalistów, którego celem jest m.in. uświadomienie sobie przez osobę uzależnioną mechanizmów chorobowych, zmiana destrukcyjnych nawyków, nauka konstruktywnych sposobów radzenia sobie z emocjami,
- uczestnictwie osoby uzależnionej w grupie samopomocowej (np. Anonimowi Jedzenioholicy, Anonimowi Hazardziści),

¹⁶<https://lewin-terapia.pl/artukuly-o-uzaleznienu/narkomania/konsekwencje-narkomanii/>, [dostęp: 14.02.2022].

¹⁷ https://pl.wikipedia.org/wiki/Uzale%5%BCnienie_behawioralne, [dostęp: 14.02.2022].

- farmakoterapii, która może mieć swoje zastosowanie w sytuacjach, kiedy nasilenie objawów u pacjenta w sposób znaczny utrudnia mu uczestnictwo w w/w formach leczenia. Stanowi środek doraźny, wspierający proces terapii.

III.1 Diagnoza problemów alkoholowych

1. Dane dotyczące zjawiska problemów alkoholowych młodzieży w Polsce

W 2019 roku przeprowadzono ogólnopolskie badanie ESPAD, w którym udział wzięło 5 903 osób, tj. młodzież w wieku 15-18 lat. 51,7% badanych w wieku 15-16 lat stanowiły dziewczęta, a 48,3% chłopcy. Wśród uczniów w wieku 17-18 lat było 51,2% dziewcząt i 48,8% chłopców. Badanie miało na celu pomiar natężenia zjawiska używania przez młodzież substancji psychoaktywnych.

Wyniki badań ukazują, że napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży. Chociaż raz w ciągu całego swojego życia piło 80% badanych w wieku 15-16 lat i 92,8% uczniów w wieku 17-18 lat. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem piło 46,7% osób w wieku 15-16 lat i 76,1% osób w wieku 17-18 lat.

Najpopularniejszym napojem alkoholowym wśród uczniów jest piwo, a najmniej wino. Miesiąc przed badaniem, przynajmniej raz upiło się 11,3% osób w wieku 15-16 lat i 18,8% badanych w wieku 17-18 lat. W ciągu całego swojego życia nigdy nie upiło się tylko 66,7% uczniów w wieku 15-16 lat oraz 43,4% w wieku 17-18 lat.

Tabela 1. Spożycie w litrach na jednego mieszkańca Polski w latach 1992-2019 przedstawia się następująco:¹⁸

Rok	Wyroby spirytusowe (100% alkoholu)	Wino i miody pitne	Wino i miody pitne w przeliczeniu na 100% alkohol	Piwo	Piwo w przeliczeniu na 100% alkohol
1992	3,5	7,6	0,91	38,6	2,12
1993	3,8	7,5	0,9	33	1,82
1994	3,8	6,9	0,83	36,4	2
1995	3,5	6,8	0,82	39	2,15
1996	2,9	10,3	1,24	42,8	2,35
1997	2,8	12,8	1,54	49,8	2,74
1998	2,4	13,7	1,64	54,1	2,98
1999	2,1	13,6	1,63	60,1	3,31
2000	2	12	1,44	66,9	3,68
2001	1,7	10,6	1,27	66,5	3,66
2002	1,7	11,2	1,34	70,7	3,89
2003	2,4	11,3	1,36	74,8	4,1
2004	2,5	10,6	1,27	82	4,51
2005	2,5	8,6	1,03	80,7	4,44
2006	2,7	9,1	1,09	90,8	5
2007	3	8,9	1,07	93,4	5,14
2008	3,4	8,2	0,98	94,4	5,19

¹⁸ <https://www.parpa.pl/index.php/badania-i-informacje-statystyczne/statystyki>, [dostęp: 30.08.2021].

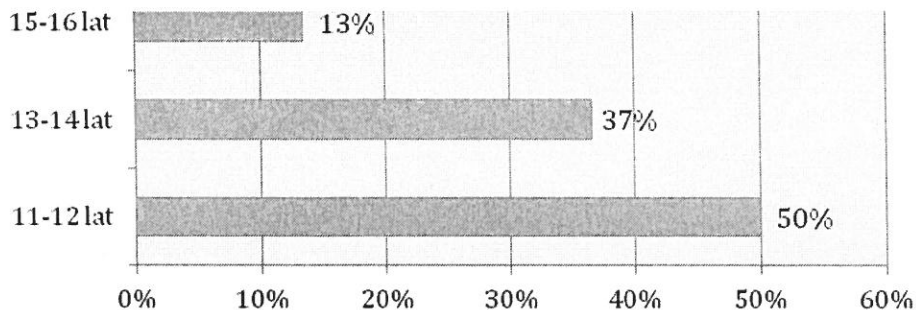
2009	3,2	7	0,84	91,2	5,02
2010	3,2	7	0,84	90,5	4,98
2011	3,3	6,4	0,77	94,3	5,19
2012	3	5,9	0,71	99,2	5,46
2013	3,6	5,8	0,67	97,7	5,37
2014	3,2	6,3	0,76	98,9	5,44
2015	3,2	6,3	0,76	99,1	5,45
2016	3,2	5,8	0,7	99,5	5,47
2017	3,3	6,1	0,73	98,5	5,42
2018	3,3	6	0,72	100,5	5,53
2019	3,7	6,2	0,74	97,1	5,34

2. Wyniki badań z 2018 r. w zakresie problemów alkoholowych dzieci i młodzieży szkolnej, uczących się w SP w Raciążku

Pod koniec 2021 roku, w Raciążku, została opracowana przez Centrum Profilaktyki i Reeducacji „ATELIER” Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Raciążek na lata 2021- 2031. W badaniu wzięło udział 52 uczniów ze szkoły podstawowej, 52% badanych stanowiły dziewczęta, a 48% chłopcy.

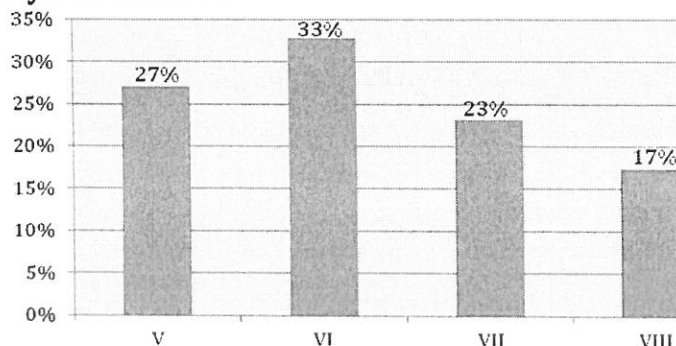
Wśród uczniów biorących udział w badaniu, połowę kwestionariuszy ankiet wypełnili respondenci mający 11-12 lat (50%), natomiast co trzeci uczeń był w wieku 13-14 lat (37%). W badaniu wzięło udział również 13% osób w wieku 15-16 lat

Wykres 1. Wiek:

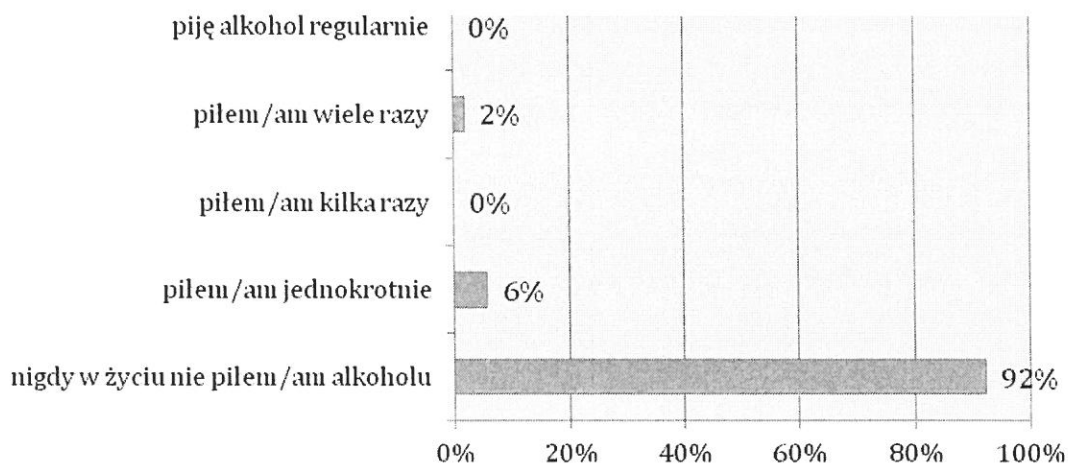
Poniższy wykres prezentuje strukturę badanej próby w podziale na przynależność do danej klasy. Średnio co trzeci uczeń biorących udział w badaniu uczęszcza do VI klasy (33%), natomiast co czwarty do klasy V (27%) bądź VII (23%). 17% uczniów wskazało na klasę VIII.

Wykres 2. Klasa:

Pierwsze z pytań skierowanych do uczniów, odnosiło się do częstotliwości spożywania przez młodych mieszkańców alkoholu. Zebrany materiał badawczy wykazał, że kontakt z nim miało 8%. W grupie osób, które zadeklarowały sięgnięcie po alkohol, większość stanowili uczniowie, którzy spożywali go jednokrotnie (6%), natomiast 2% badanych piło alkohol wiele razy.

Wykres 3. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się pić alkohol?

Uczniowie, którzy spożywali alkohol zostali poproszeni o określenie, w jakim wieku pierwszy raz po niego sięgnęli. Odpowiedzi respondentów były następujące: 1 osoba wskazała na 10-13 lat, kolejna piła pierwszy raz alkohol mając mniej niż 10 lat, natomiast 2 uczniów miało wtedy 14-16 lat.

Tabela 1. W jakim wieku pierwszy raz spożyłeś/aś alkohol?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
mniej niż 10 lat	25%	1
10-13 lat	25%	1
14-16 lat	50%	2

Kolejne pytanie zadane uczniom odnosiło się do częstotliwości spożycia alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie. 2 uczniów przyznało, że piło alkohol w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem – jeden robił to 1-2 razy, natomiast kolejny 5-7 razy.

Tabela 2. Ile razy piłeś/aś alkohol w ciągu ostatnich 30 dni?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie piłem/am alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni	50%	2
1 – 2 razy	25%	1
3 – 4 razy	0%	0
5 – 7 razy	25%	1
więcej niż 7 razy	0%	0

Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że nastolatki z gminy Raciążek najczęściej sięgali po piwo (4 osoby, tj. 100%), natomiast jeden z uczniów próbował wódki.

Tabela 3. Jaki rodzaj alkoholu próbowałeś/aś?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
piwo	100%	4
wódka	25%	1
likier, nalewka	0%	0
szampan	0%	0
wino	0%	0
whisky	0%	0
inny	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Badania wykazały, że spośród uczniów, którzy spożywali alkohol, tylko jeden doświadczył w związku z tym przykrych konsekwencji – problemów w rodzinie.

Tabela 4. Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie miałem/am przykrych doświadczeń	75%	3
problemy w rodzinie	25%	1
problemy w szkole	0%	0
problemy finansowe	0%	0
pogorszenie relacji koleżeńskich	0%	0
problemy z Policją	0%	0
wypadek lub uszkodzenie ciała	0%	0
kłótnia lub bójka	0%	0
inne	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W ramach badań uzyskano również informację o sposobie otrzymania/zdobycia alkoholu przez uczniów. Na podstawie deklaracji badanych możemy stwierdzić, że ankietowani najczęściej podkradali alkohol rodzicom (2 osoby, tj. 50%). Na dalszym miejscu pod względem liczby wskazań znalazło się kupienie alkoholu samemu, poczęstowanie przez kogoś innego alkoholem oraz dostanie go na spróbowanie od rodziców – na te odpowiedzi wskazało po jednej osobie (25%).

Tabela 5. W jaki sposób otrzymałeś/aś – zdobyłeś/aś alkohol?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
podkradłem/am rodzicom	50%	2
kupiłem/am sobie sam	25%	1
ktoś mnie poczęstował	25%	1

rodzice dali mi spróbować	25%	1
inne	25%	1
poprosiłem/am kogoś o kupno	0%	0
dostałem/am od starszych kolegów	0%	0

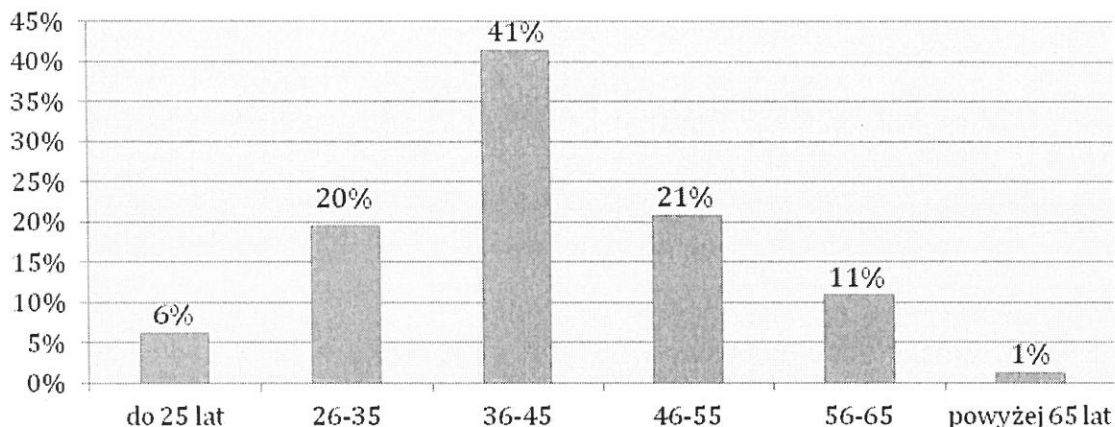
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

3. Wyniki badań z 2021 r. w zakresie problemów alkoholowych dorosłych mieszkańców Raciążka

W badaniu diagnozującym problemy społeczne na terenie gminy Raciążek wzięło udział 82 mieszkańców mających powyżej 18 lat. Poniżej przedstawiona została struktura badanej próby ze względu na płeć. Możemy zauważyć, że pod względem liczby wypełnionych ankiet, w badaniu zdecydowaną przewagę miały kobiety – stanowiły one 83% ogółu, natomiast mężczyźni – 17%.

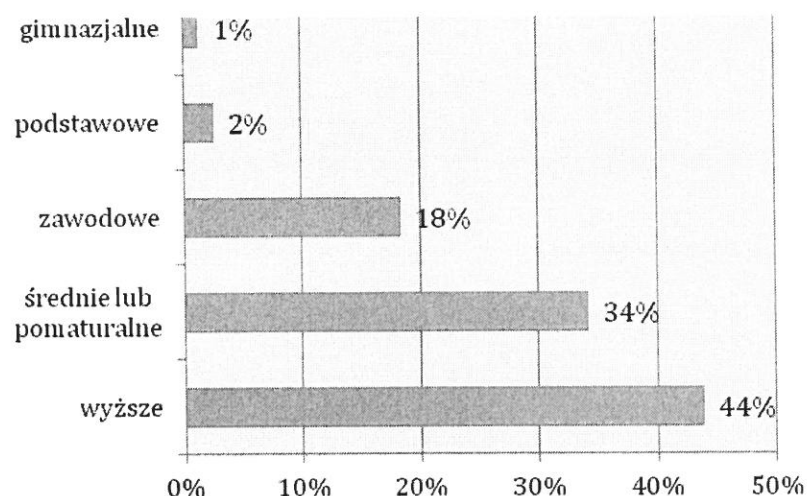
Analiza struktury badanej grupy pokazuje, iż respondenci są mocno zróżnicowani pod względem wieku. Najliczniejszą grupę stanowią ankietowani mający 36-45 lat (41%), 46-55 lat (21%) oraz 26-35 lat (20%). Wśród osób biorących udział w badaniu byli również mieszkańcy w wieku 56-65 lat (11%), natomiast najmniejszy odsetek stanowili mieszkańcy do 25 roku życia (6%) oraz powyżej 65 lat (1%).

Wykres 4. Wiek:

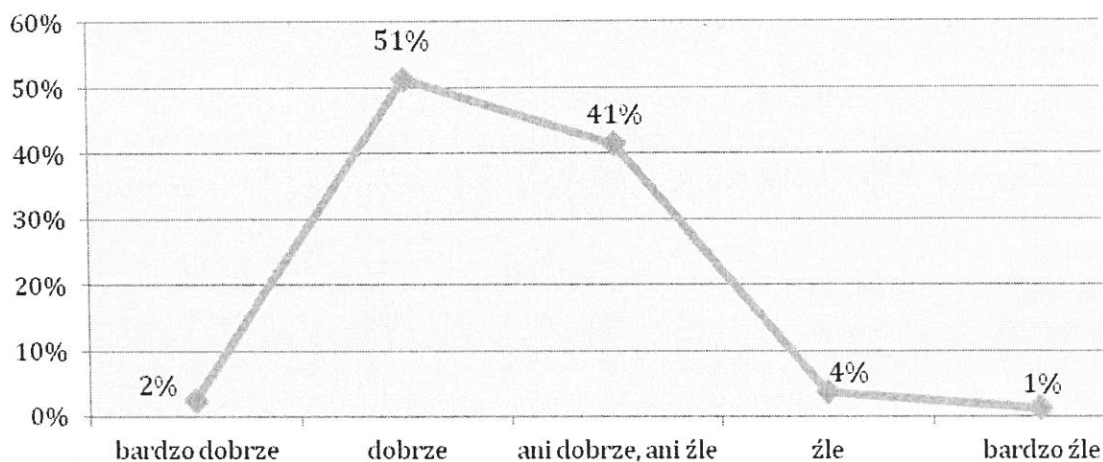
Na poniższym wykresie zaprezentowane zostało wykształcenie respondentów. Największy udział w badaniu mieli dorośli mieszkańcy legitymujący się wykształceniem wyższym (44%) oraz średnim lub pomaturalnym (34%). 18% mieszkańców posiada wykształcenie zawodowe, 2% respondentów zakończyło swoją edukację na poziomie podstawowym, a 1% na gimnazjalnym.

Wykres 5. Wykształcenie:

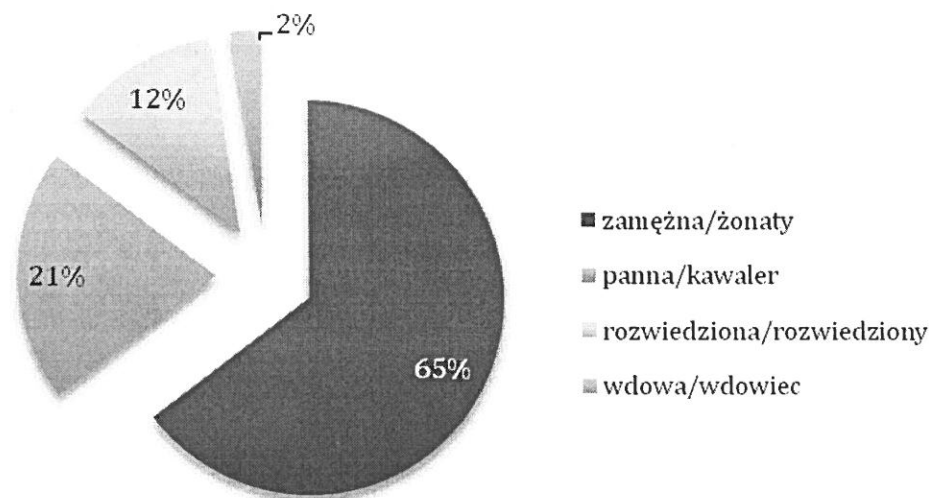
Analiza sytuacji materialnej badanej grupy pokazuje, że ponad połowa dorosłych mieszkańców Gminy określiła swoją sytuację materialną pozytywnie (51% – dobrze, 2% – bardzo dobrze). 41% mieszkańców biorących udział w badaniu oceniło swoją sytuację materialną jako ani dobrą, ani złą, 4% uważa, że jest ona zła, natomiast 1% – bardzo złą.

Wykres 1. Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną?

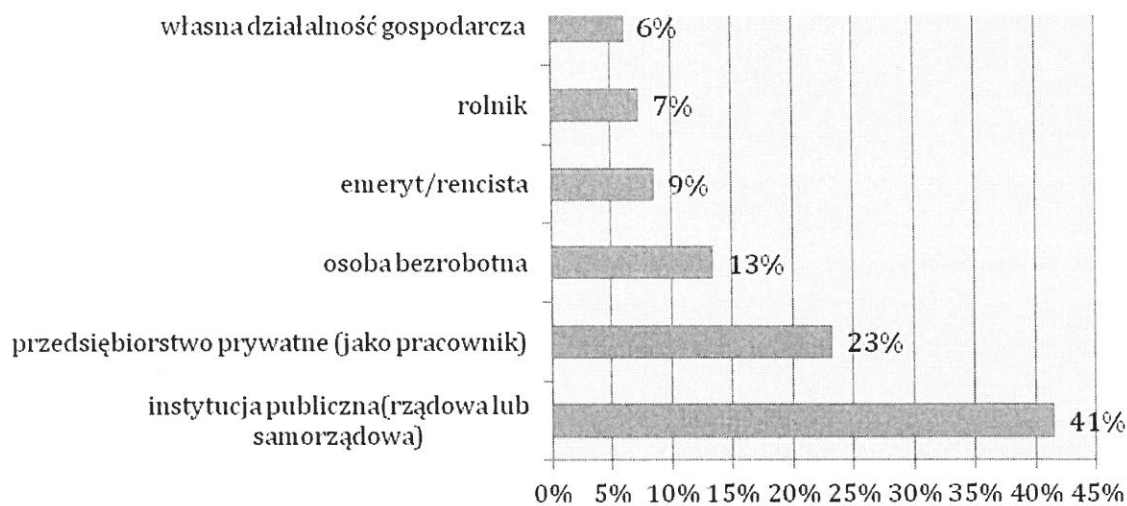
Stan cywilny osób biorących udział w badaniu przedstawia się następująco: większość respondentów jest zamężnych/zonatyh (65%), co piąty badany to panna/kawaler (21%), 12% stanowią osoby rozwiedzione, natomiast 2% to wdowy/wdowcy.

Wykres 2. Stan cywilny:

Największy odsetek badanych, bo 41% pracuje w instytucji publicznej (rządowej lub samorządowej), natomiast blisko co czwarty w przedsiębiorstwie prywatnym (23%). 13% stanowią osoby bezrobotne, 9% – emeryci/renciści, 7% – rolnicy, natomiast własną działalność gospodarczą prowadzi 6% respondentów.

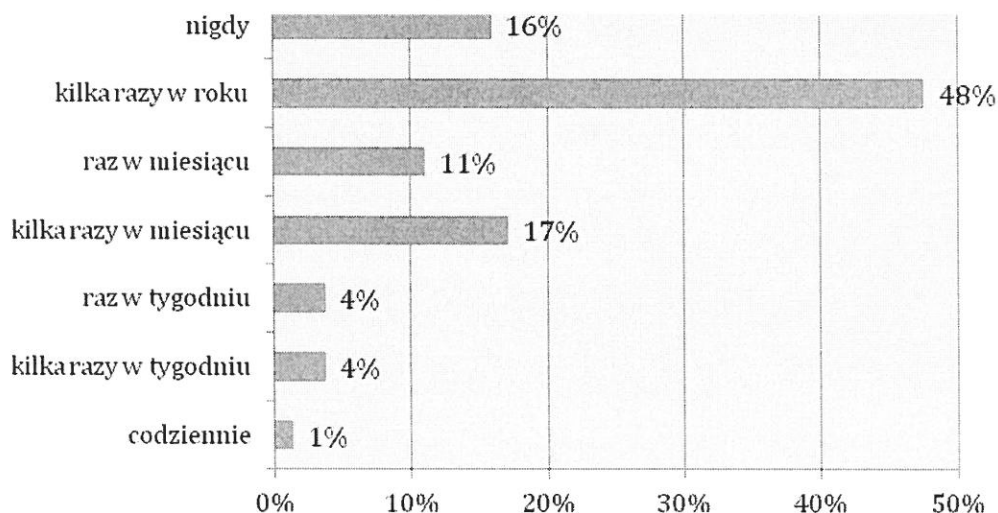
Wykres 8. Miejsce zatrudnienia:

Pierwsze pytanie dotyczące uzależnienia do alkoholu odnosiło się do częstotliwości jego spożywania. Możemy zauważyć, iż blisko co drugi badany sięga po alkohol kilka razy w roku (48%). 11% respondentów pije alkohol raz w miesiącu, 17% – kilka razy w miesiącu, 4% – raz w tygodniu, kolejne 4% – kilka razy w tygodniu, natomiast 1% – codziennie. Na abstynencję wskazało 16% mieszkańców.

Wykres 9. Jak często spożywa Pan/i alkohol?

Poniższa tabela przedstawia ilość porcji alkoholu wypijanych przez ankietowanych w ciągu całego dnia, w którym go spożywają. Większość z respondentów deklaruje, że w dniu, w którym po niego sięga, wypija 1-2 porcje tego napoju (55 osób, tj. 80%). Znacznie mniej mieszkańców wskazało na 3-4 porcje (9 osób, tj. 12%). Najmniej osób wskazało, że wypija 5-7 porcji (2 osoby, tj. 3%) lub 8-10 porcji alkoholu (3 osoby, tj. 5%).

Tabela 7. Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije? Porcja to szklanka piwa (250ml), lampka wina (100 ml), kieliszek wódki (30 ml)

Odpowiedź	%	Liczba odp.
1-2	80%	55
3-4	12%	9
5-7	3%	2
8-10	5%	3
11 i więcej	0%	0

W dalszej kolejności respondenci zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy zdarzyło im się wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu. Na podstawie deklaracji badanych możemy stwierdzić, że zdecydowana większość mieszkańców nigdy nie pracowała w stanie nietrzeźwości (68 osób, tj. 99%). Do takiego zachowania przyznał się jeden badany pijący alkohol, któremu zdarzyło się to raz.

Tabela 8. Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nigdy mi się to nie zdarzyło	99%	68
raz mi się to zdarzyło	1%	1
zdarza mi się to sporadycznie	0%	0

zdarza mi się to często	0%	0
-------------------------	----	---

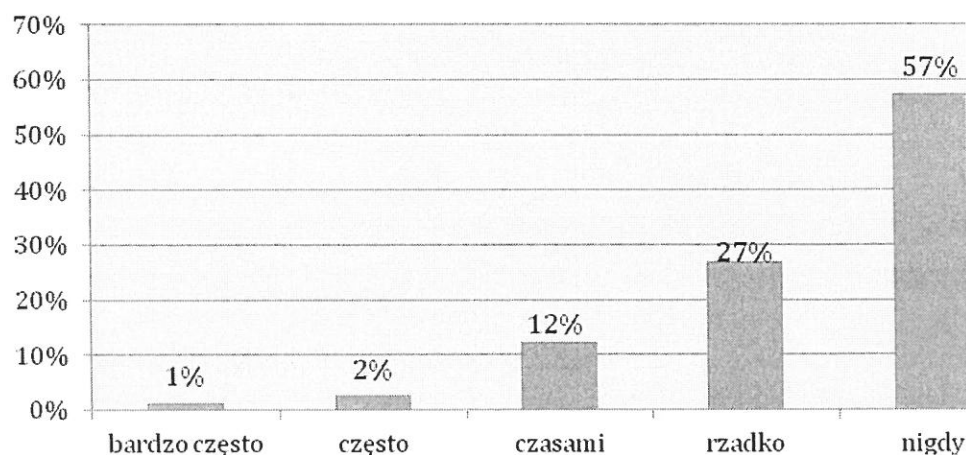
Kolejną analizowaną kwestią było prowadzenie pojazdów pod wpływem alkoholu. Większość respondentów zadeklarowało, że nigdy nie kierowało pojazdem w stanie nietrzeźwości (63 osoby, tj. 91%). Na uwagę zasługuje jednak fakt, że 6 osobom (9%) zdarzyło się to raz.

Tabela 9. Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nigdy mi się to nie zdarzyło	91%	63
raz mi się to zdarzyło	9%	6
zdarza mi się to sporadycznie	0%	0
zdarza mi się to często	0%	0

Następnym etapem badania było sprawdzenie skali problemu prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu w gminie Raciążek. Jak wynika z zebranych danych, 42% respondentów było świadkiem prowadzenia pojazdu przez osoby nietrzeźwe. 27% badanych wskazało na odpowiedź „rzadko”, 12% stwierdziło, że było tego świadkiem czasami, 2% – często, natomiast 1% – bardzo często.

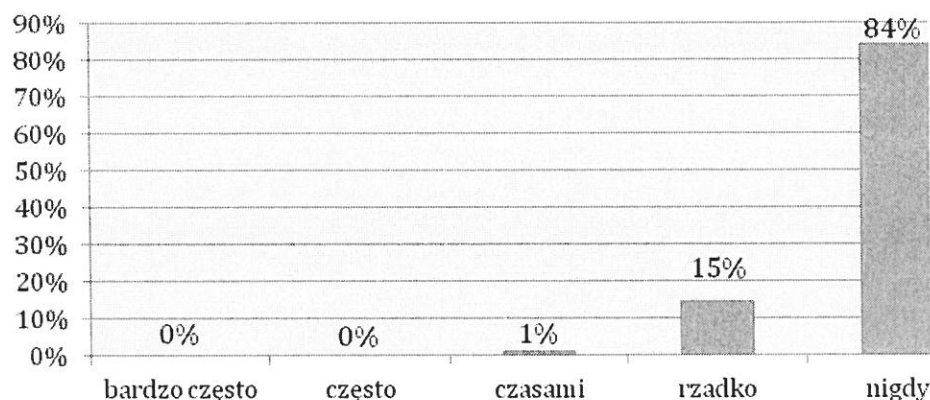
Wykres10. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu?

W jednym z pytań poproszono ankietowanych o wyrażenie swojej opinii na temat wpływu spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży na rozwój dziecka. Zebrany materiał badawczy wykazał, że tylko wśród 1% mieszkańców Gminy, występuje brak świadomości w tym zakresie, gdyż zaznaczyli oni odpowiedź „nie wiem”. Żaden z badanych mieszkańców nie uważa, że picie alkoholu w ciąży nie ma wpływu na rozwój dziecka.

Respondenci zostali również poproszeni o określenie, czy zauważyli w ciągu ostatnich 12 miesięcy na terenie swojej miejscowości, kobiety w ciąży spożywające alkohol. Do bycia świadkiem takiej sytuacji przyznało się 16% respondentów, przy czym 15% rzadko, natomiast 1% – czasami.

Wykres 11. Jak często w ostatnich 12 miesiącach widział/a Pan/i na terenie gminy kobiety w ciąży spożywające alkohol?

4. Dane dotyczące zjawiska problemów alkoholowych w Raciążku, zanotowane w 2022 roku

Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych podejmuje czynności zobowiązujące poddaniu się leczeniu odwykowemu wobec osób uzależnionych od alkoholu, będących często sprawcami przemocy. Komisja inicjuje działania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, z integracją społeczną osób uzależnionych od alkoholu; podejmuje czynności w zakresie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu; kieruje na badania przez biegłego psychologa i psychiatrę w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania zakładu leczniczego. W 2022 roku Komisja spotkała się na 5 posiedzeniach opiniując wydanie zezwoleń na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych. Przewodnicząca Komisji przeprowadziła 11 rozmów indywidualnych z osobami nadużywającymi alkohol oraz 3 z osobami współuzależnionymi. Pięć z nich było motywacją do podjęcia leczenia w placówce odwykowej.

Punkt informacyjno - konsultacyjny. Spotkania i rozmowy z osobami uzależnionymi jak również ich rodzinami dotyczyły różnych sfer i mechanizmów uzależnienia i współuzależnienia od alkoholu. W okresie od stycznia do grudnia 2022 r. 28 osób uzależnionych od alkoholu skorzystało z porad i wsparcia punktu. Trzy osoby korzystające z punktu zdecydowały się odbyć terapię stacjonarną. „Wpadkowiczów” motywowano do podjęcia leczenia stacjonarnego i przestrzegania zaleceń dla zdrowiejących alkoholików. W ogólnokrajowych zjazdach trzeźwościowych w Licheniu i Częstochowie udział wzięło 6 osób. Do końca 2022 r. terapeuta przeprowadził 338 rozmów z osobami potrzebującymi wsparcia. W godzinach pracy punktu odbywały się spotkania grup AA.

Pomoc prawna. Od lutego do grudnia odbyło się 19 dyżurów po 2 godziny każdy. Od lutego do kwietnia tryb hybrydowy, a od maja do grudnia stacjonarnie. Udzielanie pomocy prawnej polegało na udzielaniu porad, omawianiu sytuacji prawnej, sporządzaniu projektów: pism, w tym procesowych, wniosków i odwołań.

Dyżury psychologa. W terminie od stycznia do grudnia 2022 r. z pomocy psychologicznej skorzystało 9 osób dorosłych i 2 nastolatków. W roku sprawozdawczym praca [psychologa] ograniczała się do pomocy w obszarze rozwiązywania problemów alkoholowych. Udzielono 35 porad psychologicznych.

W skali roku kalendarzowego „Zespół Interdyscyplinarny” spotkał się na 11 posiedzeniach i rozpatrywał 10 „Niebieskich Kart”, z czego jedna była powtórzona z 2021 roku w tej samej rodzinie, 2 „karty” zostały wysłane do innych miejscowości. Do końca roku zamkniętych zostało 5 „Niebieskich Kart” z czego 1 z 2021 roku, 1 z 2020 roku oraz 3 z 2022 roku.

III.2. Diagnoza problemu uzależnień od nikotyny

1. Wyniki badań w zakresie problemu uzależnień od nikotyny dzieci i młodzieży szkolnej uczących się w Raciążku

W dalszej kolejności badaniu poddana została częstotliwość sięgania przez uczniów po papierosy. Z deklaracji respondentów wynika, że kontakt z nimi miało 6% ankietowanych, w tym 4% sięgnęło po nie jednokrotnie, natomiast 2% paliło je kilka razy.

W poniższej tabeli przedstawione zostały odpowiedzi uczniów na pytanie dotyczące wieku inicjacji nikotynowej. Możemy zauważyć, że po papierosy przed 10 rokiem życia sięgnął 1 badany, kolejny miał wtedy 10-13 lat, natomiast następny 14-16 lat (po 33%).

Tabela 10. W jakim wieku pierwszy raz paliłeś/aś papierosy?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
mniej niż 10 lat	33%	1
10-13 lat	33%	1
14-16 lat	33%	1

W ramach badań uzyskano również informacje odnośnie częstotliwości palenia papierosów przez uczniów w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie. Spośród wszystkich respondentów, którzy zadeklarowali, że palili papierosy w tym okresie tylko jedna osoba sięgnęła po wyroby nikotynowe 1-2 razy (33%). Pozostali badani nie palili papierosów w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie (2 osoby, tj. 67%).

Tabela11. Jak często paliłeś/aś papierosy w ciągu ostatnich 30 dni?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie paliłem/am papierosów w ciągu ostatnich 30 dni	67%	2
1 - 2 razy	33%	1
3 - 4 razy	0%	0
5 - 10 razy	0%	0
więcej niż 10 razy	0%	0

Zbadaniu poddana została następnie częstotliwość palenia przez uczniów e-papierosów. Z deklaracji respondentów wynika, że po elektroniczne papierosy sięgnęło 4% ankietowanych, w tym wszyscy palili je jednokrotnie.

W ramach badań uzyskano również informacje na temat wieku, w którym badani uczniowie pierwszy raz zapalili e-papierosa. Wszyscy ankietowani sięgnęli po elektroniczne wyroby tytoniowe w wieku 10-13 lat (2 osoby, tj. 100%).

Tabela12. W jakim wieku pierwszy raz paliłeś/aś e-papierosa?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
mniej niż 10 lat	0%	0
10-13 lat	100%	2
14-16 lat	0%	0

Częstotliwość palenia e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem przedstawiona została w tabeli poniżej. Z zebranych danych wynika, że w tym okresie po elektroniczne papierosy nie sięgnął żaden uczeń z gminy Raciążek.

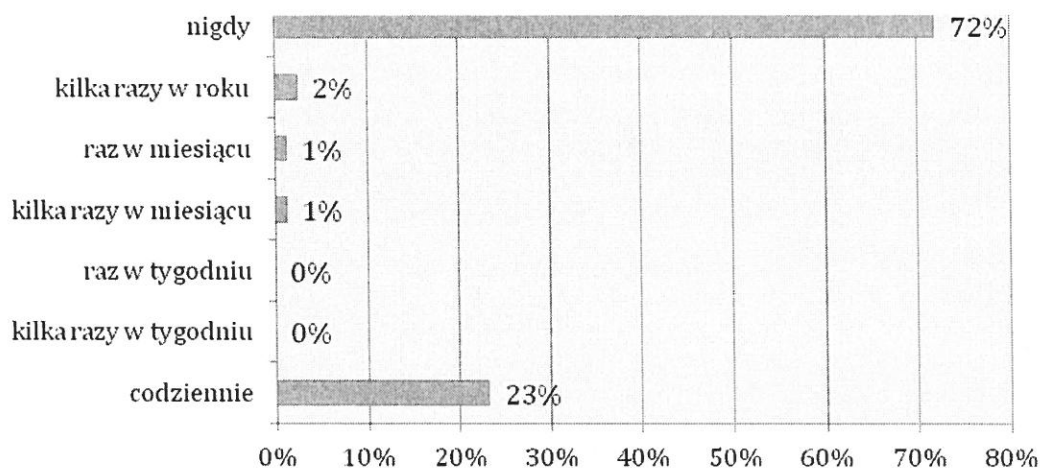
Tabela13. Jak często paliłeś/aś e-papierosy w ciągu ostatnich 30 dni?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie paliłem/am e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni	100%	2
1 – 2 razy	0%	0
3 – 4 razy	0%	0
5 – 10 razy	0%	0
więcej niż 10 razy	0%	0

2. Wyniki badań w zakresie problemu uzależnień od nikotyny u dorosłych mieszkańców gminy Raciążek

Poniższe badania miały na celu zweryfikowanie skali palenia papierosów przez dorosłych mieszkańców gminy Raciążek. Spośród wszystkich badanych osób, papierosy pali co czwarty badany mieszkaniec (27%), przy czym 2% sięga po nie kilka razy w roku, 1% – raz w miesiącu, kolejny 1% – kilka razy w miesiącu, natomiast 23% mieszkańców pali codziennie.

Wykres12. Jak często pali Pan/i papierosy (wyroby tytoniowe, z pominięciem e-papierosów)?

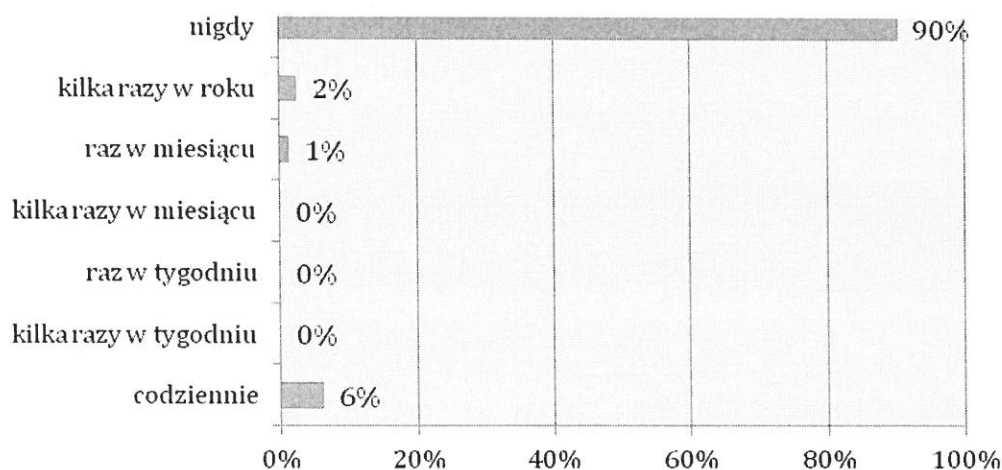

Na podstawie zebranych danych zauważono, że dorośli respondenci najczęściej palą od 6 do 15 papierosów dziennie (9 osób, tj. 39%). W dalszej kolejności ankietowani wskazywali, że wypalą poniżej 5 sztuk (4 osoby, tj. 17%) lub trudno im było to ocenić, gdyż nie robią tego codziennie (4 osoby, tj. 17%). Po papierosa 16-25 razy w ciągu dnia sięga 3 mieszkańców (13%), więcej niż 25 sztuk pali 1 osoba (4%), natomiast 2 osoby nie liczą tego, ile papierosów dziennie wypalają (9%).

Z zebranych danych wynika, że zerwać z nałogiem próbowało 17 osób (74%), w tym 9 respondentów raz (39%), natomiast 8 osób wiele razy (35%). Co piąty palący badany mieszkaniec nigdy nie próbował rzucić palenia (5 osób, tj. 22%), natomiast jeden nie próbował, ale zamierza zerwać z nałogiem (4%).

Kolejne pytanie zadane respondentom dotyczyło palenia elektronicznych papierosów. Zebrany materiał badawczy wykazał, że e-papierosy pali 9% badanych mieszkańców gminy Raciążek, w tym 2% – kilka razy w roku, 1% – raz w miesiącu, natomiast 6% - codziennie.

Wykres13. Jak często pali Pan/i e-papierosy?

III.3. Diagnoza problemu uzależnień od narkotyków

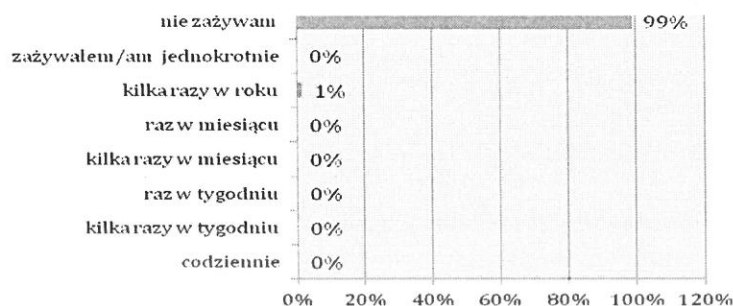
1. Wyniki badań w zakresie problemu uzależnień od narkotyków dzieci i młodzieży szkolnej uczących się w Raciążku

Następny z analizowanych w Diagnozie obszarów dotyczył zażywania narkotyków, dopalaczy i innych środków psychoaktywnych. W celu dogłębnej analizy tego problemu respondentom zadano pytanie o to, ile razy w życiu zdarzyło im się zażywać tego typu substancje. Żaden z uczniów nie przyznał się do sięgnięcia po powyższe substancje.

2. Wyniki badań w zakresie problemu uzależnień od narkotyków dorosłych mieszkańców gminy

Po narkotyki, dopalacze i inne środki psychoaktywne oraz tego typu substancje kilka razy w roku sięga 1% badanych (1 osoba) dorosłych. Respondent ten nie doświadczył w związku z tym żadnych przykrych konsekwencji.

Wykres 3. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)?

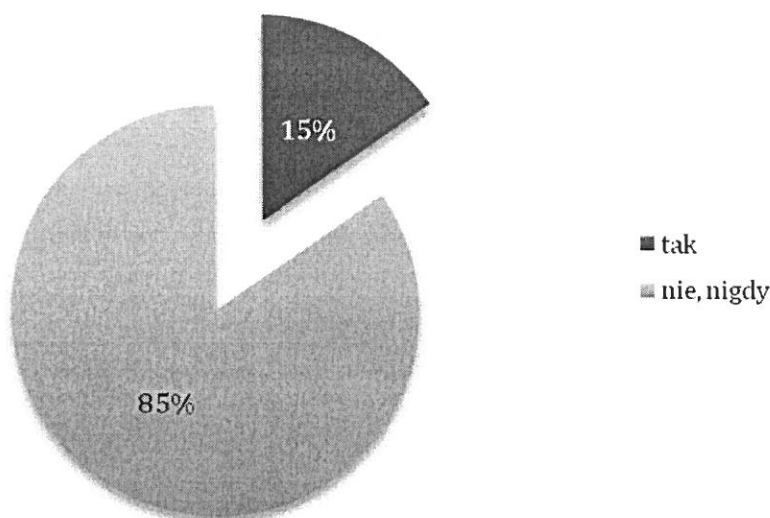
Respondentom zostało zadane pytanie również o znajomość konkretnych miejsc na terenie swojej miejscowości, gdzie można pozyskać narkotyki lub dopalacze. Badania wykazały stosunkowo niski odsetek ankietowanych deklarujących znajomość takich miejsc (5%), przy czym 2% wskazało na znajomość konkretnej osoby, a 1% jest zdania, że zdobędzie je w szkole lub przed szkołą. Wśród innych odpowiedzi mieszkańcy wskazywali na las oraz znajomość miejsc, ale nie konkretnej osoby.

III.4. Problem przemocy

1. Problem przemocy wśród dzieci i młodzieży z gminy Raciążek

Kolejne pytanie zadane respondentom miało na celu oszacowanie skali problemu przemocy wśród dzieci i młodzieży z gminy Raciążek. Uczniów spytano o to, czy zdarzyło im się doświadczyć przemocy. Twierdząco odpowiedział co siódmy ankietowany, tj. 15%.

Wykres15. Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy?

W celu pogłębionej analizy określono również, jakie osoby stosowały przemoc wobec uczniów. Na podstawie udzielonych odpowiedzi możemy stwierdzić, że ankietowani najczęściej doświadczali przemocy ze strony kolegów ze szkoły – przyznały to 4 osoby, tj. 50%. Jeden respondent wskazał na znajomych oraz rodzeństwo.

Tabela14. Kto stosował wobec Ciebie przemoc?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
koledzy ze szkoły	50%	4
znajomi	12%	1
rodzeństwo	12%	1
mama	0%	0
tata	0%	0
inne osoby	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Poniższa tabela przedstawia odpowiedzi uczniów na pytanie o rodzaje doznawanej przemocy. Możemy zauważyć, że:

- przemocy psychicznej doświadczyło 6 uczniów (75%),
- przemocy fizycznej doświadczyło 4 uczniów (50%),
- przemocy seksualnej doświadczył 1 uczeń (12%),
- zaniedbania doświadczył 1 uczeń (12%).

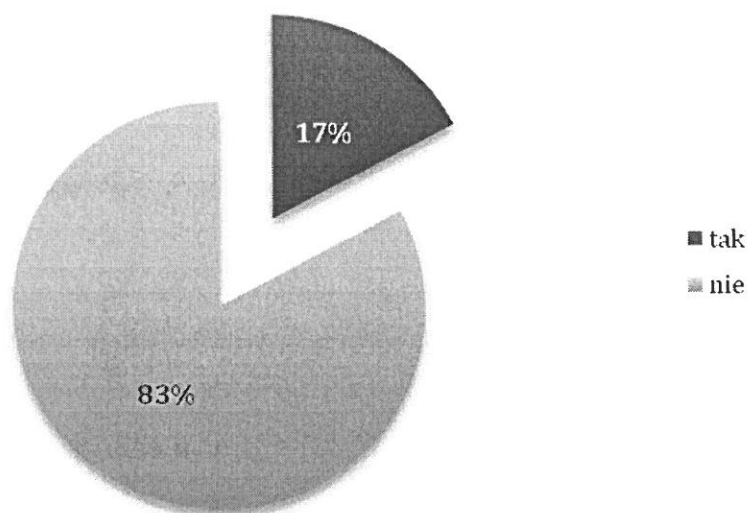
Tabela 15. Jakiego rodzaju przemocy doznałeś/aś?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
ktoś cię przezywał, groził ci, upokarzał, straszył, wyśmiewał itp.	75%	6
ktoś cię bił, kopał, szarpał, dusił, popychał, spoliczkował itp.	50%	4
ktoś dotykał cię w miejsca, w które sobie tego nie życzyłeś/aś, ktoś mówił o twoim ciele w sposób który cię zawstydział itp.	12%	1
nie miałeś/aś zapewnionej opieki kiedy byłeś/aś chory/a, wsparcia i pomocy od rodziców/opiekunów kiedy miałeś/aś problemy, dostawałeś/aś zbyt mało jedzenia dlatego przez dłuższy czas byłeś/aś głodny/a itp.	12%	1

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W kolejnym pytaniu uczniowie zostali poproszeni o określenie tego, czy kiedykolwiek doszło do sytuacji, w której to oni zastosowali przemoc wobec innych osób. Niepokojący jest fakt, że do takiego zachowania przyznał się co szósty badany (17%).

Wykres 16. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby?

Badani uczniowie w dalszej kolejności zostali poproszeni o określenie rodzaju przemocy, jaką zastosowali. Z odpowiedzi respondentów wynika, że:

- przemoc psychiczną zastosowało 5 uczniów (56%),
- przemoc fizyczną zastosowało 3 uczniów (33%).

Tabela16. Jakiego rodzaju przemoc zastosowałeś/aś?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
przezywałeś/aś kogoś, groziłeś/aś komuś, upokarzałeś/aś kogoś, straszyłeś/aś, wyśmiewałeś/aś itp.	56%	5
biłeś/aś kogoś, kopałeś/aś, szarpałeś/aś, dusiłeś/aś, popychałeś/aś, spoliczkowałeś/aś itp.	33%	3
dotykałeś/aś kogoś w miejsca, w które sobie ta osoba tego nie życzył/a, mówiłeś/aś o czymś ciele w sposób który ją zawstydział itp.	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W dalszej kolejności analizie poddane zostały odpowiedzi uczniów na pytanie o to, wobec kogo zdarzyło im się stosować przemoc. Przeważająca część ankietowanych przyznała się do przemocy wobec rodzeństwa i rówieśników – wskazały na to po 4 osoby, tj. 44%. W odpowiedzi „inne” uczniowie stwierdzili, że bronili się przed kolegą z klasy oraz stosowali przemoc wobec starszych kolegów ze szkoły.

Tabela17. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc?

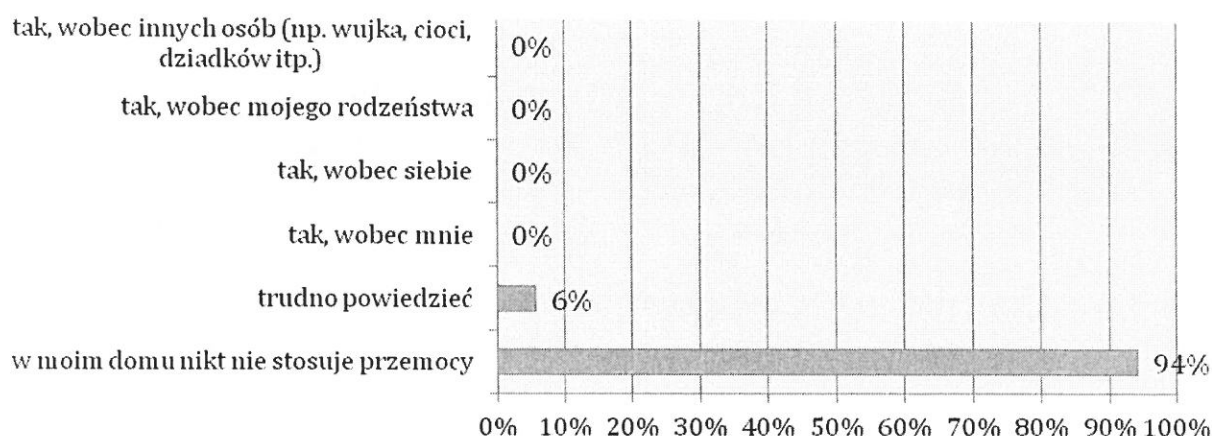
Odpowiedź	%	Liczba odp.
wobec rodzeństwa	44%	4
wobec rówieśników	44%	4
wobec innych osób	22%	2
wobec rodziców	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Obraz jaki wyłania się z badania to znaczny odsetek uczniów deklarujących występowanie w swojej szkole przemocy – przyznała to prawie połowa respondentów (42%). Z udzielonych przez 17% uczniów odpowiedzi wynika, że zdarzenia takie w ich szkole mają miejsce rzadko, według 19% – czasami, a zdaniem 6% – często.

Z uzyskanych w procesie badawczym odpowiedzi wynika, że wobec żadnego ucznia nie stosowana jest przemoc domowa. Jednocześnie możemy zauważyć, że 6% uczniów miało trudność w określeniu tego, czy w ich domu występuje przemoc.

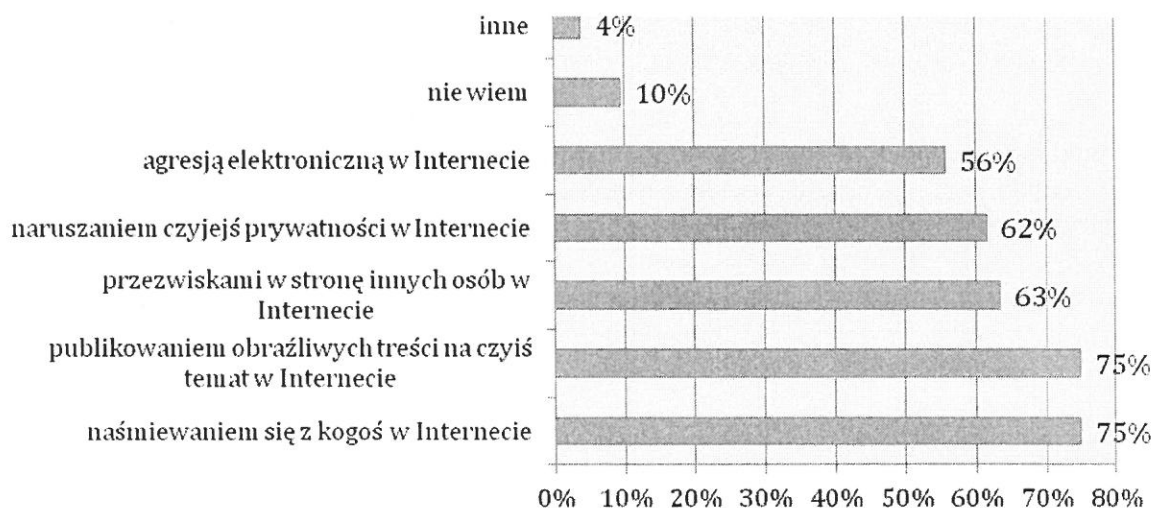
Wykres 4. Czy w Twoim domu członkowie rodziny stosują przemoc?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Kolejne pytanie zadane uczniom odnosiło się do problemu cyberprzemocy i miało na celu zweryfikowanie, czy uczniowie mają wiedzę, czym to zjawisko jest. Uzyskany w procesie badawczym materiał pokazał, że część młodych mieszkańców nie ma na ten temat świadomości. Na agresję elektroniczną w Internecie wskazało tylko 56%, na naruszenie czyjejs prywatności – 62%, a na przewiska w stronę innych osób – 63%. Najczęściej zaznaczaną odpowiedzią okazało się naśmiewanie się z kogoś w Internecie (75%) oraz publikowanie obraźliwych treści na czyjś temat w Internecie (75%). Co dziesiąty ankietowany przyznał, że nie ma w tym zakresie wiedzy (10%).

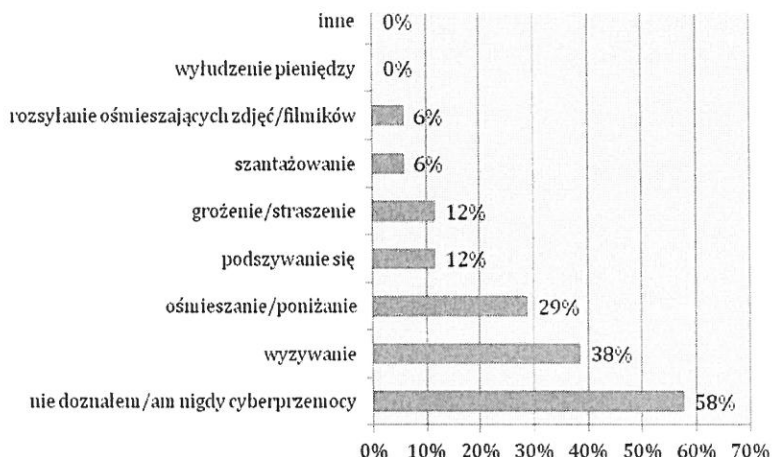
Wykres 5. Czym według Ciebie jest cyberprzemoc?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Aby ocenić skalę zjawiska cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży z gminy Raciążek, poproszono ankietowane osoby o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy zdarzyło im się doświadczyć, którejs z niżej wymienionych form cyberprzemocy. Z deklaracji uczniów wynika, że problemu tego doznało aż 42% badanych, w tym 38% wyzywania, 29% ośmieszania/poniżania, 12% podszywania się i grożenia/straszenia, a 6% szantażowania oraz rozsyłania ośmieszających zdjęć/ filmików.

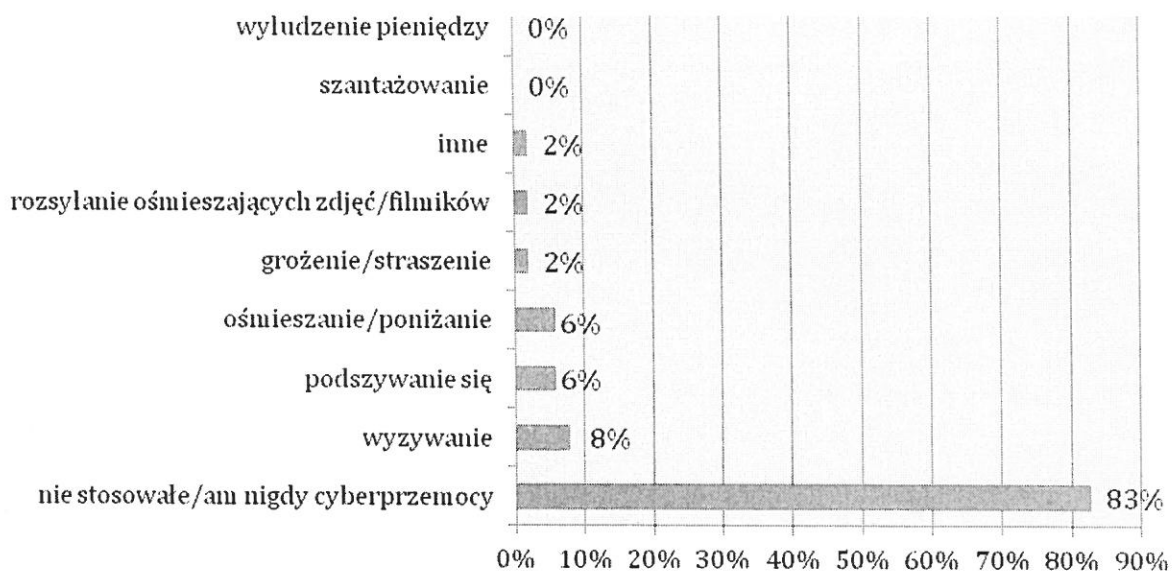
Wykres 6. Czy doznałeś/aś kiedykolwiek, którejs z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Uczniów spytano również o to, czy stosowali kiedykolwiek w życiu, którąś z niżej wymienionych form cyberprzemocy. Do takiego zachowania przyznało się 17% badanych, wśród których najwięcej osób wskazało na wyzywanie (8%). Mniej odpowiedzi padło na podsywanie się (6%), ośmieszanie/poniżanie (6%), grożenie/straszenie (2%) oraz rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmików (2%).

Wykres 20. Czy stosowałeś/aś kiedykolwiek, którąś z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)?

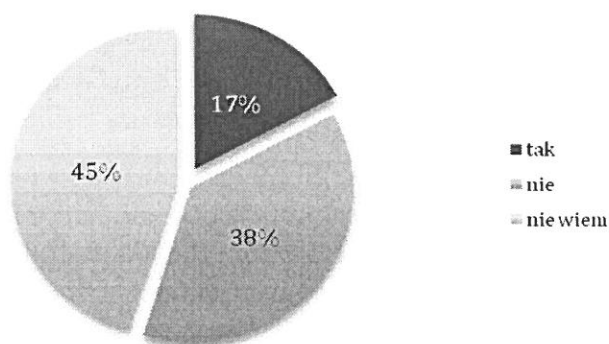

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

2. Problem przemocy wśród dorosłych z gminy Raciążek

Dalsza część raportu stanowi próbę oszacowania skali problemu przemocy wśród dorosłych mieszkańców gminy Raciążek. Poniższy wykres przedstawia odpowiedzi ankietowanych na pytanie o znajomość kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu. Twierdzącej odpowiedzi udzieliło 17% badanych, a przeczącej – 38%.

Wykres 21. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu?

Skala problemu przemocy w gminie Raciążek została zweryfikowana również dzięki odpowiedziom respondentów na pytanie o to, czy zdarzyło im się doświadczyć tego problemu w okresie ostatnich 12 miesięcy. Z zebranych danych wynika, że w ciągu ostatniego roku przemocy doznało 2% badanych mieszkańców, wśród których 1% doświadczył jej 1 raz, natomiast kolejny 1% – 2-10 razy.

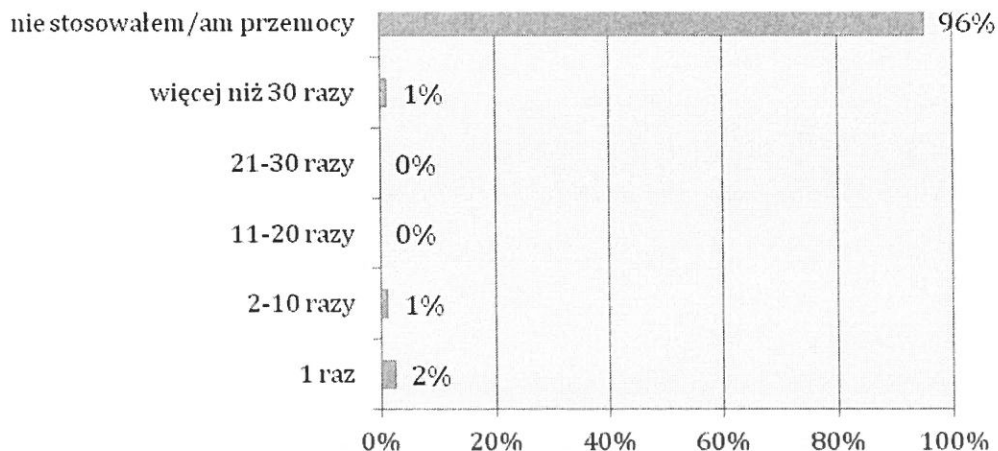
Mieszkańcy, którzy przyznali, że doznali przemocy, zostali następnie poproszeni o określenie jej rodzaju. Z deklaracji ankietowanych wynika, że najczęściej doznawanym rodzajem przemocy była przemoc psychiczna – wskazało na nią 2 badanych tj. 100%. Ponadto przemocy ekonomicznej doznała 1 osoba (50%).

Spytano respondentów również o to, kto stosował wobec nich przemoc. Analiza materiału badawczego wykazała, że jeden badany doświadczył przemocy ze strony męża/żony, natomiast kolejny – innych, bliżej niewskazanych osób.

Na pytanie o miejsce doświadczenia przemocy, wszystkie odpowiedzi padły na dom (2 osoby, tj. 100%).

Zebrane w procesie badawczym dane pokazują, iż do stosowania przemocy przyznało się 4% badanych mieszkańców, spośród których 2% stosowało ją 1 raz, 1% – 2-10 razy, natomiast kolejny 1% – więcej niż 30 razy.

Wykres 22. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i zachowania przemocowe wobec drugiej osoby?

W dalszej kolejności poproszono badanych mieszkańców o określenie, jakiego rodzaju przemoc zastosowali. Wśród najczęstszych deklaracji znalazła się przemoc fizyczna – wskazały na nią 2 osoby (50%). Przemoc psychiczną oraz zaniedbanie stosowała jedna osoba (25%).

Tabela18. Jakiego rodzaju przemoc Pan/i zastosował/a?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
przemoc fizyczna	50%	2
przemoc psychiczna	25%	1
zaniedbanie	25%	1
przemoc seksualna	0%	0
przemoc ekonomiczna	0%	0
mobbing	0%	0
nie wiem	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Mieszkańcy najczęściej przyznawali się do stosowania przemocy wobec partnera/partnerki oraz dziecka/dzieci (po 2 osoby, tj. 50%). Jedna z osób wskazała na męża/żonę (25%).

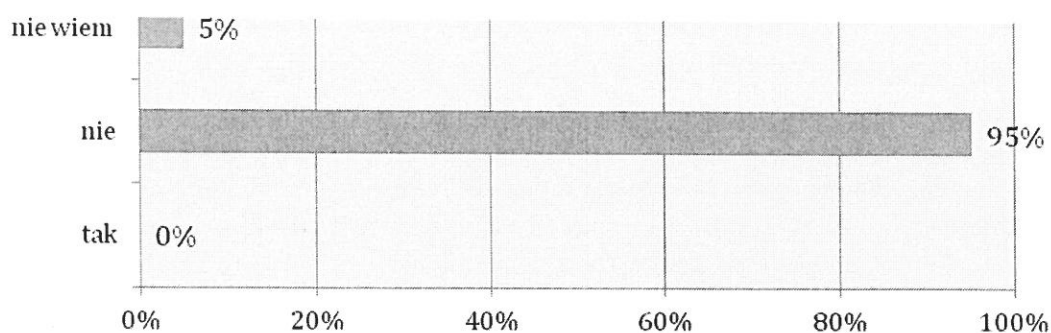
Tabela19. W stosunku do kogo zastosował/a Pan/i zachowanie przemocowe?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
partner/partnerka	50%	2
dziecko/dzieci	50%	2
mąż/żona	25%	1
rodzice	0%	0
nieznajomy/a	0%	0
rodzeństwo	0%	0
znajomy/a	0%	0
dziadkowie	0%	0
kolega/koleżanka z pracy	0%	0
inne osoby	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

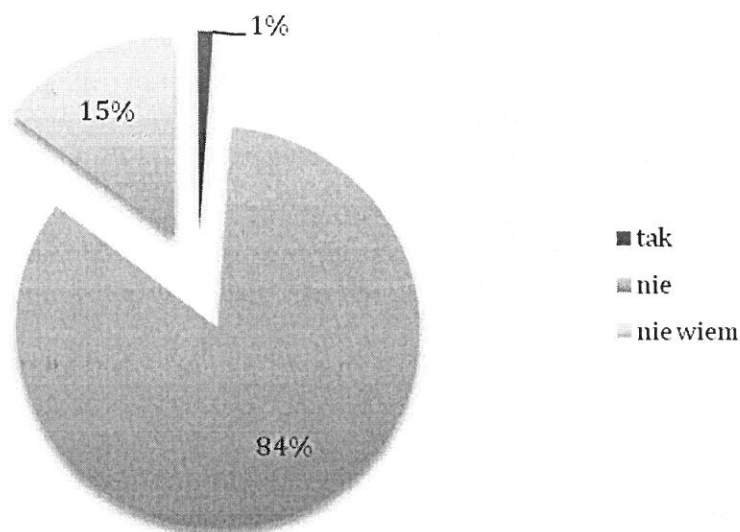
Odpowiedzi respondentów na następne pytanie pokazują aktualną skalę przemocy występującej wśród rodzin na terenie gminy Raciążek. Jak wynika z uzyskanych danych, przemoc domowa nie dotyczy żadnego badanego mieszkańca. Wśród respondentów znalazły się również osoby, które miały trudność w jednoznacznym określeniu, czy w ich domu występuje ten problem – stanowiły one 5% ogółu.

Wykres 24. Czy w Pana/i domu występuje problem przemocy?

Kolejną analizowaną kwestią była opinia dorosłych mieszkańców Gminy na temat stosowania kar fizycznych w stosunku do dzieci. W odniesieniu do prezentowanych danych warto zwrócić uwagę, że wśród 1% respondentów występuje tolerancja przemocy jako metody wychowawczej, z kolei 15% stwierdziło, że nie ma na ten temat wiedzy. Jednoznacznie negatywnie ocenia tego typu zachowanie 84% mieszkańców.

Wykres25. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą?

III.5. Diagnoza w obszarze uzależnień behawioralnych (dane ogólnopolskie)

1. Zjawiska uzależnień behawioralnych w grupie 15+¹⁹

W okresie 15.10.2018 r. – 28.02.2019 r. odbyło się ogólnopolskie internetowe badanie ankietowe, badanie ilościowe, w którym udział wzięło 4 025 osób (54,14% badanych stanowiły kobiety, a 45,86% mężczyźni). Osoby w wieku: 15–17 lat – stanowiły 3,98% badanych, 18–24 lat – stanowiły 8,55%, 25–34 lat – 14,21%, 35–44 lat – 15,98%, 45–54 lat – 15,13%, 55–64 lat – 18,98%, 65 i więcej – 23,18%.

¹⁹ „Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących od hazardu i innych uzależnień behawioralnych – edycja 2018/2019”.

Głównym celem badania było uchwycenie zmian, jakie zaszły w ciągu ostatnich lat w zasięgu wybranych zaburzeń zachowania i w strukturze grupy osób nimi zagrożonych. Podobnie jak w poprzednich edycjach badania, w obszarze zainteresowania leżały następujące zaburzenia zachowania: hazard, uzależnienie od pracy, od Internetu i od zakupów. Dodane zostały kwestie dotyczące problemowego korzystania z mediów społecznościowych (weryfikacja wybranych wyników badania jakościowego w badaniu ilościowym) oraz nadmiernego używania telefonu.

2. Hazard

W 2019 roku osoby grające w czasie ostatnich 12 miesięcy na pieniądze stanowili 37,1% populacji osób w wieku powyżej 15 roku życia. W porównaniu do wyniku uzyskanego w poprzednim badaniu, przeprowadzonym w 2015 roku, odsetek ten wzrósł o 2,9 punktu procentowego. Polacy najczęściej grają w gry Totalizatora Sportowego (27,4%). Na kolejnym miejscu, ze znacznie słabszym wynikiem, plasują się zdraпки (16,3%), a dalej loterie lub konkursy SMS-owe (6,3%) oraz automaty do gier z tzw. niskimi wygranymi (3,8%). Spośród wszystkich grających, 32,8% Polaków gra bez ryzyka powstania problemów, 2,7% charakteryzuje się niskim poziomem ryzyka uzależnienia 0,9% – poziomem umiarkowanym i tyle samo (0,9%) gra na pieniądze w sposób wysoce ryzykowny (zagrożenie patologicznym hazardem). Liczbę Polaków w wieku 15+ uprawiających obecnie patologiczny hazard szacujemy na ok. 27 tys. osób. W poprzedniej edycji badania, w 2015 roku, liczbę grających patologicznie szacowano na 34 051 osób, co oznacza, że w ciągu tego okresu nastąpił spadek o blisko 20%. W porównaniu z poprzednim badaniem spadła także częstość grania na pieniądze wśród ogółu Polaków, przy czym największe spadki częstości grania nastąpiły w przypadku gier na automatach. Liczba grających codziennie lub kilka razy w tygodniu spadła z 31,4% do 8,8%, co prawdopodobnie należy wiązać z efektem nowelizacji ustawy hazardowej, która miała miejsce w 2017 roku i ograniczyła możliwość uprawiania hazardu, między innymi grania na – powszechnie kiedyś dostępnych – automatach z tzw. niskimi wygranymi.

Z badań można najogólniej wnioskować, że częściej grają na pieniądze: mężczyźni niż kobiety; ludzie młodzi w wieku 18–34 lata; mieszkańcy miast niż mieszkańcy wsi; ludzie dobrze wykształceni niż słabo wykształceni; zarabiający lepiej niż zarabiający gorzej; ludzie oceniający swoją sytuację materialną jako dobrą niż ludzie oceniający ją jako złą.

3. Internet

Trzy czwarte Polaków w wieku powyżej 15 roku życia deklaruje korzystanie z Internetu. W stosunku do pomiaru z 2012 roku nastąpił przyrost odsetka o prawie 13 punktów procentowych. Przeważająca większość korzystających z sieci (98%) to przeciętni użytkownicy, nie mający w codziennym życiu problemów w związku z korzystaniem z Internetu. Problem z uzależnieniem od Internetu (wymienne bywa stosowane określenie „problemowe użytkowanie Internetu - PUI”) dotyczy obecnie 0,03% badanej populacji, co stanowi 0,04% korzystających z sieci. Zagrożonych uzależnieniem od Internetu jest 1,4% ogółu badanych, co stanowi 1,9% korzystających z Internetu. W liczbach bezwzględnych jest to – szacunkowo – ok. 465 000 osób. Zagrożeni uzależnieniem lub już uzależnieni rekrutują się głównie spośród osób poniżej 25 roku życia, przy czym najbardziej zagrożeni są niepełnoletni.

3. Zakupy

Poziom zagrożenia kompulsywnymi zakupami notuje się na podobnym poziomie, co w latach ubiegłych. Symptomy kompulsywnego kupowania w 2019 roku wykazywało 3,7% populacji Polaków w wieku powyżej 15 roku życia, co w liczbach bezwzględnych można oszacować na ponad milion osób. W stosunku do roku 2015 notuje się nieznaczny spadek liczby osób zagrożonych. Zjawisko kompulsywnego kupowania różnicuje przede wszystkim wiek – dotyczy

ono w głównej mierze ludzi młodych. Najliczniejszą grupę stanowią osoby w wieku 25-34 lata, choć w stosunku do poprzedniego pomiaru zjawisko kompulsywnego kupowania wyraźnie nasiliło się wśród ludzi bardzo młodych (15-17 lat). Podobnie jak we wcześniejszych badaniach, na kompulsywne zakupy bardziej narażone są kobiety niż mężczyźni. W grupie zagrożonych mężczyzn najwięcej jest chłopców w wieku od 15 do 17 lat, zaś w grupie kobiet – osób od 25 do 34 lat. Wyniki badania wskazują także na współwystępowanie uzależnień behawioralnych – osoby przejawiające symptomy uzależnienia od zakupów częściej niż niezagrożeni wykazują także objawy innych problemów behawioralnych. Więcej niż jedna piąta z tej grupy, to osoby mające jednocześnie problem z uzależnieniem od pracy; więcej niż co siódmy jest zagrożony uzależnieniem od Internetu.

5. Praca

W 2019 roku prawie jedna dziesiąta Polaków powyżej 15 roku życia (9,1%) miała problem z uzależnieniem od pracy. Zarówno uzależnienie, jak i zagrożenie uzależnieniem dotyka przede wszystkim młodych dorosłych, poniżej 35 roku życia, w szczególności osoby w wieku 25-34 lata. Istotnym czynnikiem ryzyka są różne aspekty aktywności zawodowej. Zagrożeniu pracoholizmem sprzyja w szczególności praca na własny rachunek, natomiast czynnikiem zagrażającym w kontekście uzależnienia od pracy jest pełnienie funkcji kierowniczych, odpowiedzialność za pracę innych osób lub kierowanie projektami. Wyniki badania z 2019 roku, podobnie jak w poprzednich badaniach, wskazują, że na poziomie ogólnym w badanej populacji Polaków w wieku 15+ zagrożenie pracoholizmem dotyka kobiety i mężczyzn w zbliżonym stopniu.

6. Zjawiska uzależnień behawioralnych w grupie młodzieży szkolnej (do opracowania tego punktu posłużyły dane statystyczne z kilku źródeł, które zostały wskazane w przypisach).

7. Granie w gry hazardowe²⁰

W gry hazardowe, czyli takie w których można wygrać lub przegrać pieniądze, chociaż raz, kiedykolwiek w życiu grało 18,2% badanych piętnasto-szesnastolatków oraz 21,4% siedemnasto-osiemnastolatków. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem uczestniczyło w grach hazardowych 5,5% uczniów z młodszej grupy i 7,9% uczniów ze starszej. Porównanie wyników z 2019 roku z wynikami wcześniejszych badań wskazuje na trend spadkowy odsetków badanych, którzy grali w gry hazardowe kiedykolwiek w życiu, oraz tych którzy robili to w czasie ostatnich 12 miesięcy. Wskaźnik grania w czasie ostatnich 30 dni w starszej grupie nie uległ zmianie, zaś w młodszej zmniejszył się dopiero w 2019 roku. W obu badanych grupach rozpowszechnienie grania w gry hazardowe jest większe wśród chłopców niż wśród dziewcząt. W młodszej grupie uczniowie, których wg wyników testu przesiewowego LIE/BET²¹ można było zaliczyć do grona graczy problemowych stanowili 1,3% badanych, zaś w starszej – 1,2%.

8. Granie w gry hazardowe dzieci i młodzieży na terenie gminy Raciążek.

W celu oszacowania skali problemu grania w gry za pieniądze przez uczniów naszej gminy, respondentom zadano pytanie o to, czy zdarzyło im się kiedykolwiek w życiu grać w

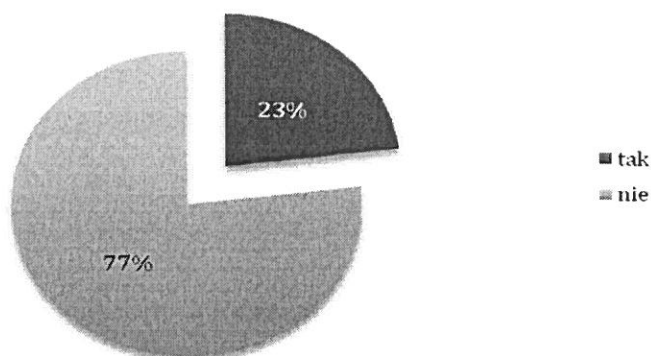
²⁰ Raport z badań ESPAD (2019), https://www.cinn.gov.pl/portal?id=15&res_id=1880417, [dostęp: 16.02.2022].

²¹ Wieczorek Ł., Dąbrowska K., Sierosławski J. (2021) Polska adaptacja i walidacja dwóch testów przesiewowych zaburzeń hazardowych – Kanadyjski Indeks Gier Hazardowych (PGSI) oraz Kwestionariusz LIE/BET, *Serwis Informatyczny Uzależnienia*, 2021 (nr 1), s. 25-31.

takie gry. Zebrany materiał badawczy wykazał, że bezpośredni kontakt miało z nimi 23% badanych uczniów.

Wykres 26. Czy zdarzyło Ci się grać w gry za pieniądze (np. zdraпки, lotto, gra na automatach, zakłady bukmacherskie itp.)?

W poniższej tabeli przedstawione zostały odpowiedzi badanych na pytanie o częstotliwość grania w gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie. Ponad połowa respondentów nie grała w gry za pieniądze w tym okresie (7 osób, tj. 58%), natomiast największa część osób, które w tym czasie miały kontakt z grami hazardowymi podejmowała takie zachowania 1-5 razy (4 osoby, tj. 33%). Ponadto jedna osoba w ciągu ostatnich 12 miesięcy grała w gry za pieniądze 6-10 razy (8%).

Tabela 20. Jak często grałeś/aś lub obstawiałeś/aś gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
1-5 razy	33%	4
6-10 razy	8%	1
11-20 razy	0%	0
częściej niż 20 razy	0%	0
nie obstawiałem/am gier na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy	58%	7

Żaden z uczniów nie doświadczył w związku z graniem w gry na pieniądze problemów.

9. Media społecznościowe²²

W badaniu ESPAD zawarto też pytania dotyczące korzystania z mediów społecznościowych, takich jak Twitter, Facebook czy Skype oraz grania w gry na urządzeniach elektronicznych (komputer, smartfon, konsola, gry wideo). Analiza typowego dnia nauki szkolnej młodszej badanej grupy (15-16 lat) pokazuje najliczniejszą podgrupę badanych, która korzysta z mediów społecznościowych 2-3 godziny dziennie (30,1%), mniej osób poświęca na tą aktywność ok. 4-5 godzin (20,2%). W przypadku typowego dnia weekendowego, dominują dwie podgrupy badanych: podgrupa korzystająca ponad 6 godzin dziennie (26,4%) oraz korzystająca ok. 2-3

²² Patrz przypis 14.

godzin (24,6%). W starszej grupie wiekowej, w typowym dniu nauki w szkole, największy odsetek uczniów poświęca na korzystanie z mediów społecznościowych 2-3 godziny dziennie (33,7%) lub około 4-5 godzin dziennie (20,4%). W trakcie weekendu dominuje korzystanie z mediów społecznościowych 2-3 godziny dziennie (27,2%), około 4-5 godzin dziennie (25,7%) lub 6 godzin lub więcej (25,2%). Czas spędzany w Internecie nie jest wskaźnikiem świadczącym o uzależnieniu natomiast jest sygnałem ostrzegawczym wymagającym analizy i monitorowania ze strony rodziców. Większa ilość czasu wolnego w weekend wydaje się sprzyjać dłuższemu korzystaniu z mediów społecznościowych, zwłaszcza w przypadku młodszej grupy wiekowej.

Kolejna badana kwestia dotyczy symptomów nadmiernego korzystania z mediów społecznościowych, takich jak Twitter, Facebook czy Skype. W młodszej grupie 44,0% badanych twierdzi, że spędza za dużo czasu w tych mediach, około 40,9% jest zdania, że ich rodzice uważają że poświęca na tą aktywność za dużo czasu. Co szósty (17,4%) ma zły humor, jeśli nie ma dostępu do tych mediów. W starszej grupie rozkład odpowiedzi jest podobny - analogiczne odsetki wynoszą 46,4%, 35,9% oraz 13,4%.

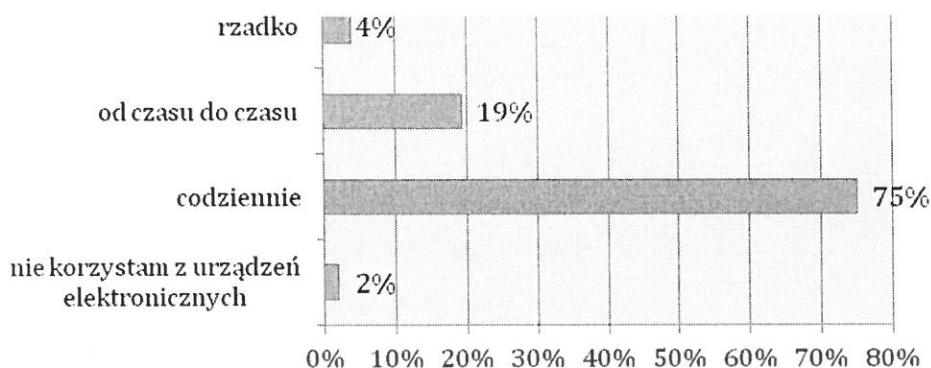
10. Gry cyfrowe²³

Uczniowie zostali także zapytani o symptomy nadmiernego korzystania z gier wideo na urządzeniach elektronicznych, takich komputer, smartfon, konsola. W młodszej grupie 21,7% badanych jest zdania, że ich rodzice uważają, że poświęcają na tą aktywność za dużo czasu, 17,1% badanych twierdzi, że spędza za dużo czasu na graniu w gry, a 9,0% badanych ma zły humor, jeśli nie ma dostępu do tych gier. W starszej grupie analogiczne odsetki są niższe, 14,0% uczniów uważa, że spędza za dużo czasu na graniu, takiego zdanie jest 16,5% ich rodziców, a 6% ma zły humor, gdy nie może grać.

11. Korzystanie z urządzeń elektronicznych przez młodych mieszkańców gminy Raciążek

Następne pytania zadane respondentom miały na celu zweryfikowanie, w jaki sposób oraz jak często uczniowie z gminy Raciążek korzystają z urządzeń elektronicznych takich jak komputer, tablet, telefon komórkowy oraz konsola do gier. Zebrany materiał badawczy wykazał, że znaczna część badanych korzysta z tego typu urządzeń codziennie (75%). 19% wskazało na korzystanie z nich od czasu do czasu, natomiast 4% – rzadko.

Wykres 27. Jak często korzystasz z urządzeń elektronicznych (komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier itp.)?

²³ Jak wyżej.

Większość młodych mieszkańców gminy Raciążek poświęca na korzystanie z urządzeń elektronicznych poza nauką od 1 do 3 godzin dziennie (22 osoby, tj. 42%), ale znaczna część uczniów wskazała również na przedział 3-6 godzin (9 osób, tj. 18%) oraz 6-10 godzin (9 osób, tj. 18%). 7 osób poświęca na to do godziny dziennie (14%), natomiast 2 uczniów powyżej 10 godzin (4%). Kolejnych 2 badanych deklaruje natomiast, że nie korzysta z urządzeń elektronicznych codziennie (4%).

Tabela. 21. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z urządzeń elektronicznych poza nauką?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
do 1 godz.	14%	7
1-3 godz.	42%	22
3-6 godz.	18%	9
6-10 godz.	18%	9
powyżej 10 godzin	4%	2
nie korzystam codziennie z urządzeń elektronicznych	4%	2

Jak wynika z deklaracji uczniów, najczęstszą formą korzystania przez nich z urządzeń elektronicznych jest kontakt ze znajomymi (44 osoby, tj. 86%) oraz granie w gry (39 osób, tj. 76%). Znaczna część badanych wskazała również na naukę i słuchanie muzyki (po 35 osób, tj. 69%), korzystanie z portali społecznościowych (30 osób, tj. 59%), oglądanie filmów/seriali (29 osób, tj. 57%), poszukiwanie informacji/wiadomości (25 osób, tj. 49%), korzystanie z urządzeń elektronicznych z nudów (20 osób, tj. 39%) oraz w celu poznawania nowych osób (13 osób, tj. 25%). Najmniejszy odsetek uczniów wskazał na prowadzenie bloga lub własnej strony (3 osoby, tj. 6%) oraz robienie zakupów (12 osób, tj. 24%).

Tabela 22. Z jakich powodów najczęściej korzystasz z urządzeń elektronicznych?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
kontakt ze znajomymi	86%	44
granie w gry	76%	39
nauka	69%	35
słuchanie muzyki	69%	35
korzystanie z portali społecznościowych (np. Facebook, Instagram, Snapchat, Tik Tok itp.)	59%	30
oglądanie filmów/seriali	57%	29
poszukiwanie informacji/wiadomości	49%	25
z nudów	39%	20
poznawanie nowych osób	25%	13
robienie zakupów	24%	12
prowadzenie bloga lub własnej strony	6%	3
inne	4%	2

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W kolejnym pytaniu, respondenci zostali poproszeni o ustosunkowanie się do kilku stwierdzeń dotyczących korzystania z urządzeń elektronicznych. Miało to na celu określenie liczby uczniów, którzy z związku z tym doświadczają problemów, czy też przejawiają niekorzystne zachowania. Wyniki respondentów przedstawiają się następująco:

- próbuje bezskutecznie ograniczyć czas spędzany na korzystaniu z urządzeń elektronicznych bardzo często 4% badanych, a czasami – 18%;
- najbliższe osoby zarzucają zbyt częste spędzanie czasu na korzystaniu z urządzeń elektronicznych bardzo często 8% badanych, a czasami – 47%;
- wskutek zbyt długiego korzystania z urządzeń elektronicznych zapomnieć o swoich codziennych obowiązkach zdarza się bardzo często 2% badanych, a czasami – 27%;
- denerwuję się, gdy ktoś przeszkadza w korzystaniu z urządzeń elektronicznych 4% badanych bardzo często, a 12% czasami;
- z powodu zbyt długiego korzystania z urządzeń elektronicznych spada efektywność nauki lub pracy w przypadku 2% badanych bardzo często, a 16% czasami;
- późno w nocy nie śpi, bo korzysta z urządzeń elektronicznych bardzo często 10% badanych, a czasami – 14%;
- coraz częściej korzystanie z urządzeń elektronicznych zamiast spotkań z innymi wybiera czasami 6% badanych;
- odczuwa negatywne skutki zdrowotne np. ból kręgosłupa, pogorszenie wzroku 4% bardzo często, a 24% – czasami.

Tabela 23. Odnieś się proszę, do poniższych stwierdzeń korzystając z przedstawionej skali.

wyszczególnienie	nigdy	rzadko	czasami	bardzo często
Najbliższe mi osoby zarzucają mi, że zbyt dużo czasu spędzam korzystając z urządzeń elektronicznych.	24%	22%	47%	8%
Późno w nocy nie śpię, bo korzystam z urządzeń elektronicznych.	51%	25%	14%	10%
Próbuję bezskutecznie ograniczyć czas spędzany na korzystaniu z urządzeń elektronicznych.	59%	20%	18%	4%
Coraz częściej wybieram urządzenia elektroniczne zamiast spotkań z innymi.	67%	27%	6%	0%
Wskutek zbyt długiego przebywania na urządzeniach elektronicznych zdarza mi się zapomnieć o moich codziennych obowiązkach (np. sprzątanie, nauka).	39%	31%	27%	2%
Denerwuję się, gdy ktoś przeszkadza mi jak korzystam z urządzeń elektronicznych.	55%	29%	12%	4%
Z powodu zbyt długiego korzystania z urządzeń elektronicznych spada efektywność mojej nauki lub pracy.	55%	27%	16%	2%

Odczuwam negatywne skutki zdrowotne z powodu korzystania z urządzeń elektronicznych np. ból kręgosłupa, pogorszenie wzroku.	67%	6%	24%	4%
---	-----	----	-----	----

W ostatnim pytaniu bloku tematycznego dotyczącego korzystania z urządzeń elektronicznych, uczniowie zostali poproszeni o odpowiedź na pytanie, czy zdarzyło im się kłamać, aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z urządzeń elektronicznych np. przed rodzicami. Tego typu zachowanie zadeklarowało 12 respondentów odpowiadających na to pytanie (24%), w tym 2 uczniom zdarzało się to bardzo często (4%), 7 badanym czasami (14%), a 3 osobom jednokrotnie (6%).

Tabela 24. Czy zdarzyło Ci się kłamać aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z urządzeń elektronicznych np. przed rodzicami?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
tak, bardzo często	4%	2
tak, czasami	14%	7
tak, jednokrotnie	6%	3
nie	76%	39

12. Czas spędzany w Internecie²⁴

Od pierwszych edycji badania „Nastolatki 3.0” obserwowany jest stały wzrost liczby godzin przeznaczanych przez młodzież na korzystanie z Internetu. Obecnie nastolatki spędzają w sieci średnio 4 godziny i 50 minut dziennie (2014 r. – 3 godziny 40 minut²⁵, 2018 r. – 4 godziny 12 minut²⁶). W dni wolne od zajęć szkolnych czas ten wydłuża się średnio do 6 godzin i 10 minut. Co szósty nastolatek w dni wolne (16,9%) intensywnie korzysta z Internetu w godzinach nocnych (po godzinie 22). Rodzice nie kontrolują czasu, jaki ich nastoletnie dzieci spędzają w Internecie. W opinii rodziców ich dzieci korzystają z sieci średnio 3 godziny i 38 minut. Jedynie 1,8% rodziców wskazuje, że ich dzieci korzystają z Internetu w czasie przeznaczonym na sen (po godzinie 22).²⁷

13. Inicjacja internetowa²⁸

Badania wskazują, że młodsze dzieci, uczniowie rozpoczynają samodzielne korzystanie z Internetu (bez nadzoru rodziców) wcześniej niż ich starsi koledzy. Średnia inicjacji internetowej

²⁴ Lange R., (2021), *Nastolatki 3.0. Raport z ogólnopolskiego badania uczniów*, Warszawa: NASK – Państwowy Instytut Badawczy, <https://thinkstat.pl/publikacje/nastolatki-3-0-raport-z-ogolnopolskiego-badania-uczniow-2021-r.>, [dostęp: 20.01.2022].

²⁵ Tanaś M., (red), (2016), *Nastolatki wobec Internetu*, Warszawa: NASK - Instytut Badawczy, https://akademia.nask.pl/publikacje/Nastolatki_wobec_internetu_.pdf, [dostęp: 20.01.2022].

²⁶ Bochenek, M., Lange R., (2019), *Nastolatki 3.0. Raport z ogólnopolskiego badania uczniów*, Warszawa: NASK – Państwowy Instytut Badawczy, <https://thinkstat.pl/publikacje/nastolatki-3-0-edycja-2019>, [dostęp: 20.01.2022].

²⁷ Jak wyżej.

²⁸ Kamieniecki W., Bochenek M., Lange R., (red.), (2017) *Raport z badania Nastolatki 3.0*, Warszawa: NASK – Instytut Badawczy, https://akademia.nask.pl/publikacje/Raport_z_badania_Nastolatki_3_0.pdf, [dostęp: 20.01.2022].

wynosi ok. 6 lat i 10 miesięcy – czyli następuje przed podjęciem nauki w szkole podstawowej. Uczniowie szkół średnich deklarują, iż zaczęli samodzielnie używać Internetu w wieku – 8 lat. W 2016 roku średnia ta wynosiła 9 lat 5 miesięcy²³. Niektóre dzieci rozpoczynają samodzielne użytkowanie Internetu mając zaledwie 4 lata (4,6%). Dzieci coraz wcześniej otrzymują własne urządzenia z dostępem do Internetu. Największy odsetek uczniów (40,7%) deklaruje, że pierwszy telefon z dostępem do Internetu otrzymało w wieku 9-10 lat, jednak co piąty nastolatek wskazuje, że już w wieku 7-8 lat miał do dyspozycji telefon z dostępem do sieci (20,5%). Biorąc pod uwagę mobilność takiego urządzenia, można zakładać niekontrolowany dostęp do urządzeń cyfrowych umożliwiających łączenie się z Internetem nawet w grupie bardzo małych dzieci.

14. Problemowe użytkowanie Internetu (PUI)²⁹

Co trzeci nastolatek (33,6%) ma objawy problemowego użytkowania Internetu (PUI), a trzech na stu – osiąga bardzo wysokie wskaźniki problemów (3,2%). Wyniki w poszczególnych podskalach (zjawisko mierzone testem E-SAPS18) wskazują, że najsilniejszymi komponentami PUI są tolerancja (eskalacja częstości i/lub wielkości bodźca) oraz objawy somatyczne spowodowane użytkowaniem smartfona (ból w nadgarstku lub karku, zawroty głowy, pogorszenie wzroku, zmęczenie, niewyspanie). 64,1% badanych nastolatków przyznaje, że powinna mniej korzystać z telefonu. Prawie co trzeci nastolatek (29,8%) odczuwa potrzebę korzystania stale ze smartfona, a 50,2% podaje, że korzysta z telefonu dłużej niż zamierzała.

Co trzeci nastolatek (31,0%) przyznaje, że nie jest w stanie funkcjonować bez smartfona, a co czwarty (24,8%) odczuwa zniecierpliwienie oraz zdenerwowanie, gdy nie może z niego korzystać. 37,9% młodych ludzi podejmuje zakończone niepowodzeniem próby ograniczania korzystania z telefonu, 26,1% z powodu używania go zaniedbuje zaplanowane czynności lub obowiązki. Kategorią nastolatków, która relatywnie najmocniej jest obciążona problematycznym użytkowaniem Internetu, są dziewczęta uczęszczające do szkoły ponadpodstawowej. Co ciekawe, na rzecz możliwości dłuższego spędzania czasu w Internecie co trzeci nastolatek (30,6%) byłby gotów zrezygnować z udziału w nabożeństwie, a co piąty z odrabiania lekcji i nauki (23,2%). 27% byłoby w stanie zrezygnować z oglądania telewizji, 20,6% z dodatkowych zajęć pozaszkolnych, 19,7% z wywiązywania się z obowiązków domowych, a 13,4% ze sportu i aktywności fizycznej.

Rodzice mają świadomość problemu, lecz nie mają dość dokładnego wglądu w to, jak bardzo smartfony i Internet stały się częścią życia ich dzieci. Czterech na pięciu rodziców wskazuje, że ich dziecko powinno mniej korzystać ze swojego telefonu/smartfona (79,6%), jednak większości przypadków rodzice nie doszacowują skali problemu w poszczególnych wskaźnikach PUI np.: tolerancja, wycofanie, objawy somatyczne. Przykładowo tylko 14,8% rodziców dostrzega, że ich dziecko ma problemy w funkcjonowaniu bez smartfona (przyznaje się do tego 31% nastolatków), a 26,2% zauważyło nieudane próby ograniczania korzystania z telefonu przez dziecko (takie próby podejmuje 37,9% nastolatków).

15. Korzystanie z urządzeń mobilnych przez dzieci

W badaniach CBOS w 2019 roku po raz pierwszy uwzględniona została kwestia kontaktu małych dzieci z Internetem poprzez blok pytań adresowanych do rodziców bądź opiekunów dzieci w wieku 1-5 lat. Z deklaracji rodziców wynika, że z urządzeń mobilnych korzysta jedna trzecia dzieci między 12 a 23 miesiącem życia i blisko dwie trzecie dzieci mających od 2 do 5 lat. Wśród najmłodszych dzieci średni czas spędzany w ciągu dnia z mobilnym ekranem wynosi 44 minuty, a wśród starszych – 49 minut. Na ogół spędzają one czas z urządzeniami przenośnymi w towarzystwie rodziców lub innych osób dorosłych, w mniejszym stopniu same.

---

²⁹ Patrz przypis 20.

Jak deklarują rodzice, treści, z którymi dzieci mają styczność poprzez mobilne ekrany, przeważnie są dostosowane do ich wieku, można jednak zauważyć, że najmłodsze dzieci (12–23 miesiące) około trzykrotnie częściej niż te starsze (2–5 lat) konsumują treści zróżnicowane, nie tylko takie, które są adresowane wyłącznie do dzieci. Najwięcej badanych mających dzieci poniżej 6 roku życia wykorzystuje urządzenia mobilne do zajęcia czasu nudzącym się podopiecznym. Rzadziej stosuje się je po to, aby dzieci uspokoić, a jeszcze rzadziej, by je za coś nagrodzić lub skłonić do zjedzenia posiłku. Rodzice dzieci w wieku od 2 do 5 lat wyraźnie częściej niż opiekunowie młodszych wprowadzają urządzenia przenośne w celu gratyfikacji oraz niwelowania nudy. Ta ostatnia motywacja – oferowania dzieciom smartfonów i tabletów jako sposobu na nudę – jest najsilniej skorelowana z czasem, jaki spędzają one przed mobilnymi ekranami.

Powyższe dane korespondują z badaniami pod nazwą „Brzdąc w sieci – zjawisko korzystania z urządzeń mobilnych przez dzieci w wieku 0-6 lat”³⁰ przeprowadzonymi przez Akademię Pedagogiki Specjalnej w Warszawie. Badanie wykazało, że nieco ponad połowa dzieci w wieku od 0 do 6 lat (54%) korzysta z urządzeń mobilnych takich jak smartfon, tablet, smartwatch czy laptop. Wiek dziecka jest skorelowany z korzystaniem z urządzeń mobilnych – im starsze dzieci, tym więcej z nich korzysta z urządzeń mobilnych. Średni wiek inicjacji używania urządzeń mobilnych to 2 lata i 2 miesiące. Większość dzieci korzysta z urządzeń mobilnych z dostępem do Internetu (75%). Dzieci w wieku od 0 do 6 lat korzystają z urządzeń mobilnych średnio przez ponad 1 godzinę dziennie. Podobnie, jak w badaniu CBOS większość dzieci korzysta wyłącznie z treści adresowanych do dzieci (88%). Badania potwierdzają także sytuacje, w których dzieci mają dostęp do urządzeń mobilnych: rodzice najczęściej umożliwiają korzystanie dzieciom podczas podróży, posiłków i podczas toalety; traktują dostęp do urządzenia mobilnego jako nagrodę, oferują je dzieciom kiedy się nudzą, płaczą lub marudzą.

IV. Odbiorcy programu

Gminny program skierowany jest do wszystkich mieszkańców gminy Raciążek, a w szczególności do:

- osób i rodzin z problemem uzależnień,
- osób współuzależnionych i DDA,
- osób i rodzin zagrożonych problemem uzależnień,
- osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu problemu uzależnień,
- przedstawicieli instytucji i służb pracujących w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych/narkomanii, uzależnień behawioralnych oraz organizacji zajmujących się tymi problemami,
- społeczności lokalnej.

V. Lokalny system wsparcia

Gmina prowadzi wiele inicjatyw na rzecz wspierania mieszkańców. W ich realizacji uczestniczą przedszkole, szkoła, organizacje pozarządowe oraz instytucje i placówki działające w obszarze pomocy społecznej, kultury i sportu. Realizacja wielopłaszczyznowego i spójnego systemu wsparcia oraz pomocy dla osób i rodzin zagrożonych/dotkniętych uzależnieniami behawioralnymi, problemem alkoholowym, jak i narkomanii, odbywa się poprzez:

1. Funkcjonowanie Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego, którego zadaniem jest wstępne motywowanie do podjęcia leczenia odwykowego, w tym grupa wsparcia AA.
2. Dyżury prawnika - dwa razy w miesiącu po 2 godz. zegarowe -.

³⁰ M. Rowicka (2020), Raport z badania: "Brzdąc w sieci – zjawisko korzystania z urządzeń mobilnych przez dzieci w wieku 0-6 lat".

3. Dyżury pomocy psychologicznej – 2 razy w miesiącu po 2 godz. zegarowe.
4. Działalność Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Komisja pełni funkcje doradczo - konsultacyjne przy realizacji gminnego programu oraz podejmuje czynności zobowiązujące osoby uzależnione, będące często sprawcami przemocy, do poddania się leczeniu odwykowemu, a także przeprowadza kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych.
5. Porozumieniu z Urzędem Marszałkowskim współfinansowanie Biura Wsparcia Rodziny i Przeciwdziałania Przemocy oraz Kujawsko – Pomorskiej Niebieskiej Lini udzielającej porad i konsultacji w sytuacjach kryzysowych.
6. Realizacja programów profilaktyczno - edukacyjnych, m.in. z zakresu profilaktyki uzależnień i przemocy oraz sportowych.
7. Prowadzenie działań edukacyjnych, opiekuńczych i wychowawczych służących wzmocnieniu kompetencji rodziców, przez szkoły, placówki i instytucje oraz organizacje pozarządowe.
8. Działania pedagoga i psychologa w placówkach oświatowych.
9. Organizacja integracyjnych imprez z udziałem rodziców i opiekunów dzieci np. Dni Rodziny, Dzień Matki, Dzień Ojca, Babci i Dziadka, Spartakiady Rodzinne, bale choinkowe, rodzinne wycieczki, pikniki rodzinne ze wspólnymi zabawami, turniejami i konkursami o tematyce prorodzinnej. Kontynuacja przedsięwzięć, w których uczestniczą szkoły, placówki oświatowe i kulturalne, skierowanych na umacnianie rodziny, promocję wartości rodzinnych, wspieranie i umacnianie więzi rodzinnych, poprzez działania edukacyjne, profilaktyczne, rekreacyjne i sportowe oraz wspólną zabawę dzieci i rodziców.
10. Organizacja wypoczynku zimowego oraz letniego dla dzieci i młodzieży szkolnej.
11. Działania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
12. Prowadzenie wywiadów środowiskowych oraz udzielanie pomocy okresowej lub doraźnej rodzinom, zmagającym się z przemocą domową i alkoholizmem, przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.
13. Działania wspierające i interwencyjne pracowników socjalnych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.
14. Prowadzenie dożywiania dzieci w przedszkolach i uczniów w szkołach.

VI. Cele, zadania i realizatorzy programu

Głównym celem niniejszego programu jest zapobieganie i ograniczenie występowaniu problemów wynikających z uzależnień behawioralnych, problemów związanych bezpośrednio z używaniem alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych.

Podstawowe cele programu:

- wzmacnianie postaw społecznych związanych z ograniczeniem występowania uzależnień behawioralnych oraz używania alkoholu i substancji psychoaktywnych,
- podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społeczeństwa w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz narkomanii, a także uzależnień behawioralnych poprzez prowadzenie działalności edukacyjnej i informacyjnej,
- ograniczenie występowania negatywnych skutków zdrowotnych i społecznych związanych z uzależnieniami behawioralnymi oraz z używaniem alkoholu oraz substancji psychoaktywnych przez mieszkańców,
- wspieranie psychospołeczne osób uzależnionych i ich rodzin,
- współpraca z podmiotami działającymi w obszarze uzależnień behawioralnych oraz przeciwdziałania alkoholizmowi narkomanii,
- organizowanie form twórczego spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, w szczególności dla osób z grup podwyższonego ryzyka.

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem od alkoholu i narkotyków.

Sposoby realizacji:

- finansowanie programów terapeutycznych i interwencyjno-edukacyjnych dla osób uzależnionych od alkoholu/narkotyków oraz sprawców przemocy domowej, w związku z nadużywaniem alkoholu, realizowanych w Poradni Leczenia Uzależnień oraz przez placówki oraz organizacje pozarządowe, zajmujące się statutowo profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych i narkotykowych,
- finansowanie funkcjonowania Punktu Informacyjno – Konsultacyjnego,
- objęcie szkoleniami i zajęciami edukacyjnymi z zakresu profilaktyki uzależnień od alkoholu i narkotyków osób zatrudnionych w Punkcie Informacyjno - Konsultacyjnym, pedagogów szkolnych, wychowawców w świetlicach środowiskowych oraz przedstawicieli innych placówek i instytucji realizujących program,
- finansowanie sporządzania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu, wydawanych przez biegłych sądowych,
- szerokie informowanie mieszkańców gminy o możliwościach skorzystania z pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej i prawnej dla osób uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu/narkotyków.

2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.

Sposoby realizacji:

- realizowanie zadań związanych z zobowiązaniem do podjęcia leczenia odwykowego,
- zapewnienie dyżurów w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym dla osób z problemem alkoholowym, przemocą i narkomanią oraz ich rodzin,
- prowadzenie działań na rzecz wspierania rodzin, przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- rozpowszechnianie materiałów informacyjnych w zakresie problematyki alkoholowej i narkotykowej (broszur, ulotek).

3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży,

Sposoby realizacji:

- upowszechnienie wiedzy dotyczącej uzależnienia od alkoholu, narkotyków oraz uzależnień behawioralnych, w tym wydawanie/dystrybuowanie materiałów informacyjno-edukacyjnych oraz finansowanie zakupów i prenumeraty czasopism, plakatów, broszur, filmów oraz innych materiałów edukacyjnych o tematyce profilaktycznej,
- rozpowszechnienie informacji o miejscach pomocy dla osób uzależnionych oraz ich rodzin, w tym współpraca z lokalnymi mediami, stowarzyszeniami, organizacjami w celu propagowania działań na rzecz profilaktyki uzależnień oraz informowanie o miejscach specjalistycznej pomocy,
- realizacja kampanii społecznych dotyczących uzależnienia od alkoholu, narkotyków i uzależnień behawioralnych,
- rozwijanie kompetencji psychospołecznych dzieci i młodzieży oraz kompetencji wychowawczych rodziców i opiekunów w zakresie uzależnień od alkoholu i narkotyków oraz uzależnień behawioralnych,
- realizacja, przez wszystkie placówki oświatowe, szkolnych programów profilaktyki,
- dofinansowanie realizacji, przez placówki oświatowe, programów rekomendowanych,

- dofinansowanie różnych form zajęć profilaktycznych dla dzieci i młodzieży, działalności profilaktycznej, wychowawczej i edukacyjnej, w tym programów profilaktycznych, zajęć edukacyjno – rozwojowych oraz specjalistycznych form pomocy psychologicznej,
- dofinansowywanie różnych form artystycznych, propagujących zdrowy i trzeźwy styl życia (m.in. spektakle teatralne, koncerty, seanse filmowe, wystawy, pokazy),
- w miarę możliwości dofinansowanie działań sportowych, rajdów, olimpiad i konkursów promujących zdrowy styl życia, łączących psychoprofilaktykę z aktywnością sportowo – turystyczno - rekreacyjną,
- organizacja oraz dofinansowywanie lokalnych imprez, akcji oraz działań profilaktycznych, w związku z udziałem w ogólnopolskich kampaniach profilaktycznych, np. „Zachowaj trzeźwy umysł”, „Dni Rodziny” itp.
- dofinansowanie profilaktycznych i terapeutycznych form wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, wymagających wsparcia, zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- finansowanie szkoleń i zajęć edukacyjnych podnoszących kompetencje osób realizujących zadania, obejmujące problematykę alkoholizmu, narkomanii, uzależnień behawioralnych w celu zwiększenia liczby kompetentnych realizatorów programów profilaktycznych,
- finansowanie diagnozy problemów uzależnień,
- finansowanie strategii rozwiązywania problemów społecznych.

4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów uzależnień.

Sposoby realizacji:

- udzielanie wsparcia materialnego i edukacyjnego dla inicjatyw podejmowanych przez podmioty zajmujące się statutowo profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień oraz działaniami interwencyjnymi, adresowanymi w szczególności do dzieci i młodzieży zagrożonych tymi uzależnieniami,
- dofinansowanie realizacji działań i programów dla osób uzależnionych, realizowanych przez stowarzyszenia i instytucje,
- dofinansowywanie działań w zakresie przeciwdziałania nietrzeźwości kierowców oraz zapobiegania przypadkom naruszeń prawa i porządku publicznego, będących wynikiem spożywania alkoholu.

5. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 131 i 15 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

Sposoby realizacji:

- kontrole punktów sprzedaży i podawania napojów alkoholowych, sprawdzające przestrzeganie przepisów ustawy,
- podejmowanie interwencji w przypadku stwierdzenia naruszenia przepisów ustawy, dotyczących zasad reklamy i promocji napojów alkoholowych, prowadzonej na terenie gminy oraz zakazu sprzedaży i podawania napojów alkoholowych osobom nietrzeźwym i nieletnim,
- występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego, w przypadku stwierdzenia naruszenia przepisów, określonych w art. 131 i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

6. Wspieranie reintegracji społecznej i działań na rzecz powrotu osób uzależnionych od alkoholu/narkotyków, wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem, do społeczności, w tym pomoc społeczna osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym, z wykorzystaniem pracy socjalnej.

Sposoby realizacji:

- upowszechnianie informacji o placówkach leczniczych i rehabilitacyjnych, prowadzących programy ograniczania szkód zdrowotnych oraz programy reintegracji społecznej,
- wspieranie integracji społecznej osób uzależnionych,
- podtrzymanie motywacji do podjęcia leczenia odwykowego,

VII. Realizatorzy Gminnego Programu

Zadania ujęte w gminnym programie skoncentrowane są na rozwijaniu i wspieraniu działalności edukacyjnej w zakresie informowania o szkodliwości narkomanii, alkoholizmu i uzależnień behawioralnych oraz prowadzenia działalności wychowawczej i zapobiegawczej, polegającej na promocji zdrowego stylu życia, podejmowaniu oraz wspieraniu działań lokalnych i inicjatyw społecznych, w celu minimalizowania szkód wynikających z uzależnień.

Zadania te na terenie Gminy Raciążek realizowane będą przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Raciążku przy współpracy z innymi podmiotami, w tym:

- jednostkami organizacyjnymi Gminy Raciążek, będącymi dysponentami środków finansowych na realizację powierzonych zadań,
- placówką służby zdrowia,
- podmiotami i instytucjami realizującymi zadania z obszaru profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w ramach swoich zadań statutowych,
- Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- organizacjami pozarządowymi,
- organizacjami kościelnymi i związkami wyznaniowymi.

VIII. Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji ds.

Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz zwrotu kosztów podróży służbowej

Za pracę obejmującą zakres działań wynikających z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych otrzymują wynagrodzenie w formie diety. Wypłata wynagrodzeń oraz zwrot kosztów podróży nastąpi ze środków finansowych określonych w planie finansowym Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Raciążku, Dział 851, Rozdział 85153 „Przeciwdziałanie Narkomanii” oraz 85154 „Przeciwdziałanie alkoholizmowi”.

IX. Maksymalna liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w gminie Raciążek

Łączny limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Raciążek uchwalony przez Radę Gminy dnia 07.08. 2018 r. i zmieniony dnia 19.09. 2018 r. wynosi - 21 punktów, z czego:

- limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) – 13,
- limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne) – 8.

Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie (stan na 31.12.2022 r.)

- przeznaczonymi do spożycia poza miejscem sprzedaży - 8
- przeznaczonymi do spożycia w miejscu sprzedaży - 2

Z czego na jeden punkt sprzedaży alkoholu przypadało 306 mieszkańców gminy.

X. Przewidywane efekty

Zakładanym efektem realizacji programu jest ograniczenie występowania problemów związanych bezpośrednio z uzależnieniami behawioralnymi, używaniem alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych, a także stworzenie wielopłaszczyznowego, spójnego systemu wsparcia oraz pomocy dla osób i rodzin zagrożonych/dotkniętych problemem uzależnień oraz zwiększenie jego skuteczności poprzez:

- zmniejszenie skali dysfunkcji występujących w rodzinach poprzez modyfikowanie stylu życia, wolnego od wszelkich używek, szczególnie wśród dzieci i młodzieży, dzięki realizacji działań profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień, tj. informacyjno-edukacyjnych,
- podniesienie świadomości społecznej w obszarze uzależnień behawioralnych oraz przyczyn i skutków nadużywania alkoholu i narkotyków,
- udzielenie profesjonalnej pomocy osobom uzależnionym i ich rodzinom oraz podniesienie jakości usług świadczonych przez przedstawicieli instytucji realizujących zadania z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz zwalczania narkomanii,
- zintensyfikowanie działań w stosunku do osób uzależnionych,
- zmniejszenie liczby osób i rodzin dotkniętych problemem uzależnień,
- zwiększenie zaangażowania lokalnej społeczności w działania związane z ograniczeniem występowania uzależnień behawioralnych, spożycia napojów alkoholowych oraz używaniem substancji psychoaktywnych.

Realizacja programu zwiększy skuteczność pomocy kierowanej do rodzin oraz stworzy możliwość współpracy pomiędzy instytucjami zajmującymi się problematyką uzależnień. Oczekiwanym rezultatem wspólnych działań będzie przeciwdziałanie uzależnieniom oraz patologizacji i zagrożeniu wykluczeniem społecznym. Interdyscyplinarne podejście daje możliwość rozwoju, zwiększenia świadomości w środowisku lokalnym, a tym samym podniesienia jakości życia mieszkańców gminy Raciążek.

XI. Źródła finansowania programu

Źródłem finansowania zadań programu ustawowo są środki finansowe pochodzące z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Realizacja zadań programu może być finansowana również z innych źródeł, m.in.: ze środków własnych budżetu samorządu terytorialnego, ze środków własnych placówek/instytucji/organizacji realizujących gminny program, z dotacji celowych z budżetu państwa czy też ze środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł, w tym z Unii Europejskiej.

XII. Monitorowanie programu

Poszczególne działania i procedury będą podlegać monitoringowi, mającemu na celu stałą poprawę efektywności i szybkości reakcji na zaistniałe zjawisko alkoholizmu i narkomanii oraz uzależnień behawioralnych.

Raport z wykonania w danym roku gminnego programu i efektów jego realizacji, będzie przedkładany Radzie Gminy Raciążek w terminie do dnia 30 czerwca roku następującego po roku, którego dotyczy raport.

Spis Tabel:

Tabela 1. Spożycie w litrach na jednego mieszkańca Polski w latach 1992-2019 przedstawia się następująco: ³¹	8
Tabela 2. W jakim wieku pierwszy raz spożyłeś/aś alkohol?.....	10
Tabela 3. Ile razy piłeś/aś alkohol w ciągu ostatnich 30 dni?.....	10
Tabela 4. Jaki rodzaj alkoholu próbowałeś/aś?.....	11
Tabela 5. Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu?.....	11
Tabela 6. W jaki sposób otrzymałeś/aś - zdobyłeś/aś alkohol?.....	11
Tabela 7. Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije? Porcja to szklanka piwa (250ml), lampka wina (100 ml), kieliszek wódki (30 ml).....	15
Tabela 8. Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu?.....	15
Tabela 9. Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu?.....	16
Tabela 10. W jakim wieku pierwszy raz paliłeś/aś papierosy?.....	16
Tabela 11. Jak często paliłeś/aś papierosy w ciągu ostatnich 30 dni?.....	18
Tabela 16. W jakim wieku pierwszy raz paliłeś/aś e-papierosa?.....	18
Tabela 17. Jak często paliłeś/aś e-papierosy w ciągu ostatnich 30 dni?.....	19
Tabela 18. Kto stosował wobec Ciebie przemoc?.....	21
Tabela 19. Jakiego rodzaju przemocy doznałeś/aś?.....	22
Tabela 110. Jakiego rodzaju przemoc zastosowałeś/aś?.....	23
Tabela 111. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc?.....	23
Tabela 112. Jakiego rodzaju przemoc Pan/i zastosował/a?.....	27
Tabela 113. W stosunku do kogo zastosował/a Pan/i zachowanie przemocowe?.....	27
Tabela 14. Jak często grałeś/aś lub obstawiałeś/aś gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy?.....	33
Tabela 21. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z urządzeń elektronicznych poza nauką?.....	33
Tabela 22. Z jakich powodów najczęściej korzystasz z urządzeń elektronicznych?.....	33
Tabela 23. Odnieś się proszę, do poniższych stwierdzeń korzystając z przedstawionej skali.....	25
Tabela 24. Czy zdarzyło Ci się kłamać aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z urządzeń elektronicznych np. przed rodzicami?.....	35

³¹ <https://www.parpa.pl/index.php/badania-i-informacje-statystyczne/statystyki>, [dostęp: 30.08.2021].

Spis wykresów:

Wykres 1. Wiek:.....	9
Wykres 2. Klasa:.....	9
Wykres 3. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się pić alkohol?.....	10
Wykres 4. Wiek:.....	12
Wykres 5. Wykształcenie:.....	13
Wykres 6. Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną?.....	13
Wykres 7. Stan cywilny:.....	14
Wykres 8. Miejsce zatrudnienia:.....	16
Wykres 9. Jak często spożywa Pan/i alkohol?.....	16
Wykres 10. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu?.....	16
Wykres 11. Jak często w ostatnich 12 miesiącach widział/a Pan/i na terenie gminy kobiety w ciąży spożywające alkohol?.....	17
Wykres 12. Jak często pali Pan/i papierosy (wyroby tytoniowe, z pominięciem e-papierosów)?.....	19
Wykres 13. Jak często pali Pan/i e-papierosy?.....	20
Wykres 13. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)?.....	20
Wykres 15. Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy?.....	21
Wykres 16. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby?.....	22
Wykres 17. Czy w Twoim domu członkowie rodziny stosują przemoc?.....	23
Wykres 18. Czym według Ciebie jest cyberprzemoc?.....	24
Wykres 19. Czy doznałeś/aś kiedykolwiek, którejs z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)?.....	25
Wykres 20. Czy stosowałeś/aś kiedykolwiek, którąś z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)?.....	25
Wykres 21. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu?.....	26
Wykres 22. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i zachowania przemocowe wobec drugiej osoby?.....	26
Wykres 23. Czy w Pana/i domu występuje problem przemocy?.....	27
Wykres 24. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą?.....	28
Wykres 25. Czy zdarzyło Ci się grać w gry za pieniądze (np. zdraпки, lotto, gra na automatach, zakłady bukmacherskie itp.)?.....	31
Wykres 26. Jak często korzystasz z urządzeń elektronicznych (komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier itp.)?.....	32